Государственная ордена Ленина Публичная библиотека СССР имени В. И. Ленина

Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областени Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КІиранди 14 СЕНТЯБРЬ № 74 (2283) 1958 шу

Мах 20 кеп.

Советски Союза Коммунистически партен XXI-ча Съезда накъа долхаш

8-ча сентябре арадаьннача „Правдан„ передовая

1958-ча шера 5-ча сентябре Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Пленум хиларах болча хоамои ССКП аргІан йоаца XXI-гІа съезд гулъяра хьакъехьа Пленума баьча соцамои чІоагІа деган гІоздаьхар советски халкъан.

ССКП ЦК Пленумо соцам баьб, ССКП аргІан йоаца XXI-гІа съезд 1959-ча шера 27-ча январе гулйойла, аьнна, дувцаргдола дош: «1959-1965-ча шерашкахь ССР-а халкъа боахам дегІабарна йола контрольни цифраш» яхар а долаш. Цу деша докладчикалла чІоагІваьв ССКП ЦК Хьалхара секретарь нöвкъост Н. С. Хрущев. 1959-1965-ча шерашкахь ССР-а халкъа боахам дегІабарна йолча контрольни цифрай хьакъехьарча доклада тезисаш кепа а теха арайоахаргья.

ССКП ЦК-а Пленума соцам тІа ССКП XXI-ча съезде бохийтача викалий боарам укх тайпара оттабаьб: 6000 парте члена хьалхара решающи голос а йолаш цхьа делегат, парте членалла баха кандидаташ болча 6000 сага хьалхара совещательни голос а йолаш цхьа делегат. ССКП ЦК-а Пленумо соцам баьб, ССКП XXI-ча съезде болха делегаташ харжарна а, 1959—1965-ча шерашкахь ССР-а халкъа боахам дегІабара хьакъехьарча доклада тезисаш ювцарна а 1958-ча шера декабрь беттеи 1959-ча шера январах хьалхарча аха беттеи областий, краяй партийни конференцеш а, союзни республикай компартей съездаш а йойла, аьнна.

Вай партен а берригача мехка а вахар чухь, берригача дунен коммунистически болхлойи боламана Іалъмате йоккхий историческия событеш хулаш хиннай массаз а Советски Союз Коммунистически партен съездех. ВІалла а кхы тІех ца хиллал боккха лоархІам болаш яр Советски Союза Коммунистически партен XX съезд. Коммунистически болхлойи ерригача партеша могаяь а, программни документ лаьрхІа цар хьаийцаь а йолча социалистически мехкашкарча Коммунистически болхлойи партей викалий Совещанен Декларацe тІа йоах: **«Советски Союза Коммунистически партенеи СССР-ерча Коммунистически строительствоннеи Іалъмате боккха лоархІам болаш хинна ца Іеш, берригача дунен тІарча коммунистически болама кердача этапа юхьиг йолаяь а, марксизман-ленинизман кІийлен тІа из болам дІахо дегІабоалабарна гІодеш хинна а да ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш».**

Большевизман юхьиг дІайолаяьча II-ча съездагара хьа мел йоагІача ерригача партен съездашта ше дийна волча хана юкъарчал доацщаш хьалхле лелаеш хинна волча берригача мехкашкарча къахьегамхой Сийлахь-воккха баьчча, хьехархо волча, вай парти вІашагІъеллача Владимир Ильич Ленина тІехбаьнна боккха лоархІам болаш лерхІар социализм толийтара тІехьа лоаттабеча къовсама хьакъехьара кхоачащде аргІа кхаьча дола ерригача партен а, ерригача халкъа декхараш дувца а, царех соцам бе а партийни съездаш чакхйоахилга.

Партен вахарца ленински боарамаш метта а оттадеш, вай партен Центральни Комитето ерригача партега дувцийта, къоастадайта увттаду коммунистически строительствон лоархІамегІара дешаш, партен а берригача халкъан а низ тІалестабу ССКП XX-ча съездо даь соцамаш кхоачащдарна. ССКП XX-ча съездал тІехьагІа хиннача Центральни Комитета Пленумаш тІа, коммунизманга бодача новкъа Советски мохк дегІабоалабарна съездо белгалъяьча ленински генеральни линега хьежжаь, вай партес кІоаргга а массе оагІорахьа а къестадаьд промышленность, юрта боахам, ерригa социалистически экономика кхы дІахо а низ болаш тоаяра овлан тІара дешаш, хІаьта цу даькъе вай партес гІордаьнна доккхий толамаш а даьхад.

ССКП XX-гІа съезд хинначул тІехьагІа дІаяхача юкъа Советски Союза социалистически экономико, Іилмо, культуро Іалъмате боккха керда гІа баькхаб хьалхашкахьа, хаддан-за тоалуш доагІа къахьегамхой хьал-торо. Мехкара халкъа боахам дегІабоалабара хьакъехьа съездо тІаийцаь решенеш дика ка а йоалаш кхоачашъю. 1955-ча шера хинначул 1956-ча шера 11 процент гаргеи, 1957-ча шера 10 проценти, хІаьта 1958-ча шера хьалхарча аха шера 1957-ча шера цу юкъа хинначул 10,5 проценти лакхъеннай СССР-а промышленностан валови продукци.

ТІа-тІа сихагІа дегІаух, берригача халкъа боахаман, дІахо кхы а низ болашагІа мохк хилийтара, советски халкъа хьал-торо хадданза тоадалара лард шийха хулаш йолча еза-йоккхача индустрен хоадамбеш дола доакъош. Масала, чон делга 1957-ча шерре а 37 миллион тоннага кхаьчад, хІаьта 1958-ча шера хьалхарча аха шера 19,3 миллион тоннага кхаьчад, болат цу ханашца нийсдаь аьлча, 51 миллион тонни 27 миллион тонни даьккхад, мехкдаьтта — 98,3 миллион тонни 54 миллион тонни даьккхад, кІор — 463 миллион тонни 245 миллион тонни баьккхаб, Іаламан газ йоаккхилга 1957-ча шера 20,2 миллиард кубически метрагеи 1958-ча шера хьалхарча аха шера 13,1 миллиард кубически метрагеи кхоачаш айденнад. Йоаккхаш йола электроэнерги 1957-ча шера 209,5 миллиард киловатт-сахьатагеи 1958-ча шера хьалхарча аха шера 114 миллиард киловатт-сахьатагеи кхаьчад.

Промышленни продукци яккхара даькъе хІанз укх сахьате Советски Союзо тІехьадитаьд Европе дада берригa капиталистически мехкаш, хІаьта Американ вІашагІкхийттача Штаташта тІехьакхе декхар шийна хьалхашка оттадаь а я из. Аьшк доалла руда, кІор, мехкдаьтта, чон, болат, цемент, зипаш — уж хІамаш хьаярна беча сухалашта а уж хьаелга сов дувлара боарамашка диллача а Советски Союза США-л хьалха латт. Электроэнерги, газ яккхара даькъе, кога гІирсаш хьабара даькъе беча сухалашта США-л хьалхаяьннай Советски Союз, цхьабакъда, уж хІамаш хІара шерра-шера совъювларга диллача хІанзарчоа тІакхийнаяц. Вай хьалхашкахьа боаха гІа капиталистически мехкаша боахачул дуккха а сихагІа боах. 40 шера — 1918-ча шератага денз 1957-ча шерага кхаччалца йолча юкъа — промышленни продукци юккъерча боарамах хІара шера тІаеттаеннай СССР-е 10 процент, США — 3,2 процент, Англе— 1,9 процент, Франце — 3,2 процент.

Вай экономика планах майоагІара а чехка а дегІайоалае йиш хулиташ йола боахаман социалистически система толашагІа хилар кастача хана СССР промышленни производствон хьакъехьа США-л хьалха яргхиларах бола тешам ба.

Юрта боахам чехка лакхбеш дола гІулакхаш партес леладар бахьан долаш, юртбоахаман производство дегІайоалаеча доккхий толамаш даьхад. ДІахо а юрта боахам дегІабоалабе аьнна ССКП сентябрьски Пленумо (1953 шу), ССКП XX-ча съездо, цул тІехьагІа хиннача партен ЦК-а Пленумаша оттаяь йоккха программа кхоачашъеш а латт, чІоагІа дика беркат а лу цо.

ДІадахача шерехьа а юртбоахама производствон дуккхача продуктай хьакъехьа США-с йоахача юртбоахаман продукташта гарга гІертай СССР, хІаьта цхьайолча продукташка диллача хІанзехьа а тІехьакхийна ца Іеш, США-л хьалха а яьннай. Масала, 1957 шера США-с йоаккхаш хиннача шурий 95 процент шура йоккхар Советски Союзе, хьайбай даьтта доаккхилга США хиннначул дуккагІа хилар. Американ вІашагІкхийттача Штател хІанзехьа а кІа шоззанел дуккагІа, шекар доаккха свекла кхозза гаргга, тха шиъи ахи дуккагІа доакх Советски Союзо. Боамби хьувкъийтара хьакъехьа США-л а берригача кхыдолча мехкел а лоархІам боллаш лакхегІа латт СССР.

Юрта боахам дегІабоалабарах партес тІаийца гІулакхаш къаьстта дика хилар гучадаьлар вай мехка цІаккха ца хиннача тайпара укх 1958 шера ялат а юртбоахаман цхьайола кертера культураш а хьувкъарца. Йилла ха тІакхача дуккха ха хьалхагІа а тІехкхоачаш а йир заготовкай план Украински ССР-а, Российски Федерацен в кхыча республикай а эггара йоаккхагІа йолча районаша. Итташ миллионаш гектараш баьх а къовхьех а дола лаьтта ахар бахьан долаш укх тІеххьарча шерашка дуккача районаша массехаз дуккагІа даьккхар ялат.

Халкъа боахаман берригa доакъош дегІадоаладеш тІехдаьнна толамаш дахар бахьан долаш лоархІам боллаш лакхъеннай СССР-а национальни доход, хадданза тоалу къахьегамхой бахара хьал, чІоагІа дегІадоагІа советски Іилма а культура а. Советски Іилманхошта, вай берригача халкъана карагІдаьнна денал дола гІулакхаш массанеша мукІарло деш тІа а йицар, берригa прогрессивни адамаш дега чура чІоагІа гІад а дигар. Советски Союзе хьалъяьй дУнен тІа эггара хьалхара атомни электростанци, дунен тІа эггара чІоагІагІа низболаш йола микрочастиций ускоритель, дунен тІа эггара хьалхара атомни ледокол (кема) хьдаьд, боахама — машарца вахара эшача тІатІа дуккагІа юкъе йохийт атомни энерги. Селхан болх бе йолаеннай низболча кердача атомни электростанцен хьалхара очередь. Вай мехкарча Іилманхоша дунен халкъашта юкъе эггара хьалха докладаш йир термоядерни реакцешца леладеча балхех. Эггара хьалха Советски Союзе лела йолаеннан пассажирски низбола реактивни самолеташ. Шерра довзаш да Арктикеи Антрактидеи вай Іилмахоша даь турпалера тохкамаш. СССР-е хьаяьй континенташта юкъера баллистически ракета. Советски Іилманнеи техниканеи карагІдаьннарий сий а хинна дІаэттар дунен эггара хьалха хьаяь Лаьттан искусственни спутник аьттув а боалаш урагІаяхийта дІахецар, цул тІехьагІа шоллагІа а кхоалагІа а искусственни спутникаш урагІаяхийта дІахецар.

Уих тІеххьарча хана вай мехко яьхача коталонех де бокъо а йолаш доаккхал ду советски халкъо. Уж историческия коталонаш хьахиннай партес, цун ленински Центральни Комитето хьаькъалца хьалхле лелаяр бахьан долаш, духха езача Коммунистически партена гонахьа айх-ха кхоталаннача духхача къамех латтача Советски Союза берригача халкъаша турпала къахьегар бахьан долаш.

Марксистски-Ленински теореца хьалхле а лелаеш, из теори творчески деІа а йоалаеш, коммунизм хьалъяра опытаца дІаьхий а деш, хІара этапе кертера дар лаха хов вай партена, вай мехко коммунизманна тІахьоча новкъа хьалхашка увтта кертера декхараш из кертера дар а лувцаш толамца кхоачаш дулургдолаш. Марксизм-ленинизм творчески юкъейоалаяра а дегІайоалаяра а кертера гІулакхаш да ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш, промышленностеи строительствони управлени эргайоаккхаш тоаярах, дІахо а колхозни строй дегІайоалаярахи машинно - тракторни станцеш эргаяхарахи, химически промышленность сихъяь дегІайоалаярах, юртбоахаман продуктай заготовкай порядок хувцарах йола а кхыйола а Центральни Комитета Пленумай соцамаш.

Промышленность, юрта боахам, Іилма, техника дегІайоалаеш даьхача толамаша дика йоах дІахо а мехкара халкъа боахам а къахьегамхой вахара хьал а лакхдарна тІалостадаь дола партен XX-ча съезда соцамаши царел тІехьагІа леладаь гІулакхаши дохаде гІийртача Маленкова, Кагановича, Молотова, царех дІакхийттача Шепилова партен духхьаларча группана меттахьа хІама теха партии цун Центральни Комитети мел бакъ хиннай.

Ленински генеральни лини ший лер тІа дІа а кхуьхьаш, вай партес советски халкъ тешшаме дуг коталонгара-коталонга. 5-ча сентябре хиннача ССКП ЦК Пленумо партен XXI-гІа аргІанца йоаца съезд гулъярах баьча соцамо вай мехка хьалхашка керда Іалъмате йоккха перспективаш хьаелл. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизарна хетаяь хиннача СССР-а Лакхехьарча Совета юбилейни сессе доклад еш Н. С. Хрущевс аьлар:

«Вай мехка экономика а культура а дегІайоалаяра массехк пятилеткан хІара къаьст-къаьста йола перспективни план оттаянза ярг ца хиларах дийцар ССКП XX-ча съезде. Боахаман кертерча доакъой хьакъехьа цу плана цхьадолча хьокхамий, хьалхехьа а яьча, шоашта тІа вай планови органаш хІанз болх беш йолча белгалонаша хьахьокх ший халкъа боахам дегІабоалабара хьакъехьа мел боккха гІа дІахьалха боалалургба хІанз вай мехка».

ДІахо новкъоста Хрущевс хоамбир, хьалхехьа а яьча белгалонех, хетаргахьа аьлча пхийт шу даьлча СССР-е хІара шера промышленни продукци яккхар укх тайпара боарам болаш хургда: аьшка руда даккхар—250—300 миллион тонн, чон лоаладар — 75—85 миллион тонн, болат лоаладар — 100—120 миллион тонн, кІора баккхар — 650—750 миллион тоанн, мехкдаьтта — 350—400 миллион тонн, газ яккхар а хьаяр а — 270—320 миллиард кубометр, электроэнерги — 800—900 миллиард киловатт-сахьат, цемент — 90—110 миллион тонн, шекар — 9—10 миллион тонн, зипаш — 550—650 миллион метр, телатах баь кога бувхаоу гІирс — 600—700 миллион. Шортта оахача наха даан енгача промышленноста бедали хилийта, дІахо а ялати хьаноаех йоаха продукташи дуккагІа яхара хьакъехьа а царел кІезигагІа доаца декхараш латт хьалхашка. Наха чубаха цІенош хьалдарах партеси правительствоси оттаяьча плано мехка наха чоаха цІенош ца тоьилга укх гаргарча 10—12 шера дІадоаккхарІдолаш, нах чубахача цІенош фонд лоархІам боллаш лакхъяра декхар хьалхашка оттаду.

1957 шера гурахьа шоаш баьча соцама тІа ССКП Центральни Комитетои министрий советои 1959—1965 шерашка халкъа боахам дегІаоаолаоара плана проект оттаелга тІадиллар. СССР-а Іосплана, союзни республикай Министрий Советашта, совнархозашта, СССР-а министерстваштеи ведомстваштеи бахача наха цхьан сага сих продукци яккхара хьакъехьа эггара хьалха латтача капиталистически мехкашта тІехьакхе а царел хьалха довла а аьнна дола экономически кертера декхар кхоачащдеча — боккха гІа дІахьалхашка доалалургдолаш производствон средташ кхыча продукцел дуккагІа арахецара наькъаца халкъа боахаман деррига доакъош дІахо а дегІадоаладелга Іалаш а деш, — цу кертерча декхарга хьежжа оттае еза перспективни план, яхаш белгалдаьккхад.

Партеси правительствоси теркам тІабахийтар, перспективни плана кертера декхар кхоачащдеш технически прогресс хадданза дегІайоалаяра, Іилманнеи техниканеи керда карагІдаьннараш Іомадара а производствон массадолча доакъошка уж юкъе доаладара а наькъаца къахьегама овсарле мамогга лакхъяр Іалъмате доархІамера гІулакх хилара. Іилман деррига доакъош, теоретически тохкамаш, Іилмано гучадаьха керда доккхий хІамаш дегІадоаладарна кхы а йоккхагІа парГІато лургья перспективни кердача плано.

Советски Союза экономика дегІайоалаяра перспективех дола дош дунен халкъашта юкъера боккха лоархІам болаш да. Советски Іаьдал эттача хьалхарча шерашкехьа а В. И. Ленина яьхад, дунен халкъашта юкъера гІулакх дегІадара ший кертера лоархІам вай мехко лоаттабу ший боахам хьалбарца.

«Цига лоаттабу къовсам деррига-ча дунен боарама тІа баьккха ба. Из декхар вай кхоачашдой — тІаккха вай дунен халкъашта юкъе дизза а бокъонца а котдаргда. Цудухьа боахам хьалбара дешаш вайна къаьстта боккха лоархІам болаш да, — яьхад В. И. Ленина.

Советски Союзе, Китайски Халкъа Республике, низболча социалистически лагера деррига мехкашка боахам хьалбеш доаха толамаш Іалъмате боккха лоархІам лоаттабеш да дуне дегІадарна. Социалистически мехкий вежаращха болча барт-цхьоагІонои вІаши деча новкъосталои социализме а коммунизме а бодача новкъа деррига а чехкагІа дІахьалха доах вай. Социалистически мехкий экономически низ дегІабар деррига дунен тІа машар лорабара а чІоагІбара а бизза бола тешам ба, халкъий кортмукъален а уж кхерамах лорадалара а чІоагІало я.

Мехка массайолча миІингашкарч хьаухача хоамаша дувц ССКП ЦК-а Пленума партен аргІана йоаца XXI-гІа съезд гулъярах баьча соцама советски халкъ чІоагІа мутІахьа хилар. Коммунизм хьалъеча кхы а доккхагІа толамаш даха советски нах чІоагІо еш хиларах тешал деш дола политически а къахьегама а керда гІулакх айлуш латт мехка чухь. ХІанз партийни организацей кертера декхар латт партен хургйолча съезда сийлахь-боккха историческия лоархІам шерра дІабовзийтарахи боахаман планаш кхоачашъяра а тІехкхоачашъяра а тІехьа лоаттабу деррига-ча халкъа социалистически яхь оттаярца цунна ю кийчо белгал яккхарахи, къахьегамхой дегІайоагІаш латта активностанеи творчески инициативанеи керте оттадарах.

ССКП XXI-ча съезда накъа долхаш Советски мехкарча халкъаша кхы а айхагІа кхотаду шоай мугІараш вай баьчча а вай еррига коталонаш вІаштІехьа йоахар а йолча дуккаезача Коммунистически партена, марксизман-ленинизман котало йоаха байраках лакха лоаттош дІакхухьаш йолча цун тешамерча Ленински Центральни Комитета.

Парте иразага дуг вай

СИЙЛЕН ДОСКА

Доакъарийна силос лаьттах йоллара план дика кхоачашъярах ССКП Грозненски райкомои райисполкомои хьа а енна республикански сийлен доска тІа йохийт:

ГРОЗНЕНСКИ ШУРИЙ СОВХОЗ (директор нов. Инякин, парторганизацен секретарь нов. Селиванов, комсомольски организацен секретарь нов. Анидалов, профсоюзни болхлой комитета председатель нов. Мымриков, поселкови Совета председатель нов. Никитин). Планах 23 эзар тонн мара йоацача, 30-ча августе цо дІаеллай 23862 тонн хьажкІий геттара дикача силоса. ХІара Іатта 16,7 тонн силос кхоач.

Доакъарийна силос йоллача белгалбаьннаб комбайнераш:

3315 тонн силос хьекхаь **Н. А. ШЕЙКО,** 2742 тонн хьекхаь **В. И. КИЯНОВ,** 2820 тонн хьекхаь **О. К. ПЕРЕМЕНИН,** 2441 тонн хьекхаь **А. ДААЕВ,** 2376 тонн хьекхаь **Г. Т. АСТАХОВ.**

Комбайнаш дІаувзача дикача балхаца белгалбаьннаб совхоза трактористаш:

И. М. ЕФРЕМОВ, Д. КУБАЕВ, К. РАХИМОВ.

Силоса дІадоллаш дола гІад а буц а комбайнашкара силосий кІоагашка хьатІаозача белгалбаьннаб шофераш:

810 тонн хьатІаэза **П. М. КРАВЧЕНКО,** 837 тонн хьатІаэза **Н. П. ПЕРЕТРУХИН,** 955 тонн хьатІаэза **К. И: ГУЗЬ,** 780 тонн хьатІаэза **С. И. КРИВОЛАПОВ,** 755 тонн хьатІаэза **М. И. УСАСТОВ.**

Силос дІайоллача метте дика балхаш дарца белгалбаьлар хІара денна балха нормаш 180—190 процент кхоачашъеш хинна совхоза болхлой:

И. П. НЕСИМОВ, Г. П. СМИРНОВ, Д. Г. ТИШЕНКО, Н. Ф. КЛИМЕНКО, А. САЙБУЛАЕВ.

XXI съезд гулъярах болча хоамах наьсархоша яхар

ССКП аргІанца йоаца XXI съезд гулъярах бола ССКП Центральни Комитета Пленумо баь хоам шоашка кхоаччашехьа а Наьсарен районера къахьегамхой вІашагІбеттабала болабелар шоай собранешкеи митингашкеи.

Районерча совхозашкеи промышленностен предприятешкеи цхьоагІа чакхъяьлар цу тайпара собрани а митингаш а.

Наьсарерча «ЦІе Октябрь» цІи йолча киршишкий завода коллектива митинге XXI съезд гулъярах бола хоам бир ССКП Наьсарен райкома секретарь волча нов. Климовс.

ДІахо къамаьл даьча завода электрика нов. Гагиев Султана аьлар:

— XXI-гІа съезд гулъеш хилара сийна, берригача советски наха саннa тха коллективо а лакхара декхараш тІаэц. Укх шера йола производственни план 5-гІа декабрь тІакхоаччаш кхоачашъергІа оаха.

Цун оагІув хьаллоацаш къамаьл дир заводе болх беш волча нов. Газдиев Бек-хана а.

ССКП Наьсарен райкома болхлочо нов. Смирновс хьайийлача митинге, Наьсарен совхоза кузнец волча нов. Мальсагов Арикос аьлар:

— Совхоза ерригача коллектива хеттача бесса аз йинза къоабалъю вай партен аргІанца йоаца XXI-гІа съезд гулъярах йола ССКП ЦК Пленума решени. Цунца дувзаденна бетта боагІа сай балха боарам 200 процент кхоачашбелга тІалоаоц аз.

Шоашта хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачащдарна совхоза еррига коллектив тІахьехаш къамаьл дир МТМ заведующи волча нов. Торшхоевс.

Наьсарерча мельзаводе 11-ча сентябре вІашагІкхийтар завода болхлой, инженераш, гІулакхе бараш. ССКП XXI-гІа съезд гулъяра хьакъехьа ССКП Центральни Комитета Пленумо баьча соцамах къамаьл дир завода парторганизацен секретарь волча нов. Гетагазовс. Советски даьхенна карагІдийнна доккхий хІамаш дийцар цо.

Цул тІехьагІа къамаьл дир завода директора заместитель волча нов. Х. Джамбулатовс, элеватора заведующи волча нов. А. Мальсаговс.

Юххера а къамаьл даьча вальцевой волча н. Кумурзиевс аьлар:

— Советски адамаш чІоагІа раьза да ССКП ЦК Пленумо баьча соцама. Дуккхача къамех латташ йолча советски обществос, коммунистически партега хьалхле а йолаш, чІоагІа къахьег советски наьха вахар кхы а чІоагІагІа тоадарна.

— Наьсарерча мельзавода коллектив,— йоах цо дІахо. — Ший низ кхо ца беш болх бергболаш я ше арахецаш йолча продукцен дикал лакхъярна, балха боарамаш тІехкхоачаш а деш.

Собранеши митингаши хилар районерча кхыча предприятешка а организацешка а.

Дика электросварщик

«Красный Молот» яхача заводе № 5-ча цеха электросварочни болх беш ва нов. Веритов Увойс.

ДІабахача август бетта планах йоагІа норма 279 процент кхоачашъяьй цо. Ший болх дика. говзал лакхъеш беш хиларал совгІа, ший политически кхетам шербеш а, наха юкъе политически болх беш а ва из.

Ше балха волча нохчаштен гІалгІаштен юкъе агитатора болх а лелабу Веритовс.

Дукха ха йоацаш флюсий тІоана кІала автоматически сварка е Іомаеннав из.

Веритов Увойс дика болхло лоархІаш ва заводе.

Цо мо ший дакъа хьалоацаш, балха тІера болаш хила беза производственни болхлой.

П. А. ЗЕВИЛОВ,
5-ча цеха партбюрон секретарь.

Сихбенна болх беш ба Консервни завода болхлой

Консервни завода болхлой болх сихлу, эггара бехктохкамегІа йола ха я хІанз латтар, хІана аьлча кхаьча даьнна баьца даараш хьакхуьхьаш латт колхозашкареи совхозашкареи.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дузача денна дикагІча балха хьоккхамашца накъа баха гІерташ социалистически яхье а бувлаш болх беш ба консервни завода болхлой. Из ди хьатІакхоачаш шоашта оттаяь план ханал хьалха 115 процент кхоачашъе лаьрхІад цар.

Къаьстта дика болх беш я сменни инженера Критт Надежда Сергеевнас кулгал деш йола консервни цех. Дукха ха я заказчица Гапоненко Галинаи расфасовщица Ильина Любаи цига болх беш бола. ХІара бетта шоашта теха норма тІехдика кхоачашъю цар. Масала, август бетта йола план 180 процент кхоачашъяьй цу шинне а. Инженер йолча Критт Надеждас йоах: «цІенача дегаца шоай берригa низ тІабахийта болх бу цар. Уж болх баь йистебаьлча цар балхага контролер хьежа везаш хилац».

— Сийлахь-боккхача Октября 41 шу дузаш кердача толамашца духьал гІоргда тхо, — йоах Гапоненкаси Ильинаси.

Царел тІехьа ца бусаш дика болх беш ба кийчъяь продукци арахецача баклажанаш тедаш йола къона болхло, нохчий йоІ Медаева Асет, хоаш цІенбеш йола Гешкаева С, иштта кхыбараш а.

Шоаш тІаийца декхараш сий долаш кхоачащдеш ба цу завода болхлой.

Р. РОЗОВА.

XXI-ча съезда сийна

ССКП XXI-гІа аргІанца йоаца съезд гулйойла аьнна соцам беш партен Центральни Комитета Пленум хиларах 9-ча сентябре митинг йир «Красный молот» яхача завода болхлоша.

ГІадбаха тІаийцар цу завода болхлоша политически а халкъа боахаманна а боккха лоархІам болаш дола из документ. Коммунистически партен кердача соцамага а хьежа завода болхлошеи гІулакхерча нахеи йоах, вай мохк кхы а низболашагІа хургболаш керда соцам ба из.

Митинге къамаьл дир № 1 йолча чугунно-литейни цеха модельщик волча Ковалев Владимира.

— Тха болхлоша а берригача завода болхлоша санна, — йоах Ковалевс, — раьза болаш тІаийцар партен Центральни Комитета XXI аргІанца йоаца съезд гулйойла аьнна баь соцам. Кердача толамашца накъа гІоргда тхо цу исторически съезда, — йоах цо. ше къамаьл даь йисте воалаш.

Болат лоаладеча цеха мастер волча В. Ф. Естафьевс аьлар: 20-чеи 21-чеи съездашта юкъе дукха ха еннаяц. Цхьабакъда, цу кІезигача хана а дукха керда хувцамаш хиннад, наьха бахар тоалуш, болча керда толамаш доахаш.

XXI-ча съезда сийна хІанз социалистически яхье а бувлаш керда декхараш тІаийдеш ба завода болхлой.

Керда декхараш

(Телефонаца). ССКП ЦК сентябрьски Пленумо аргІанца йоаца XXI партсъезд гулъе аьнна баьча соцамо дог гІоздаькхха кхы а доккхагІа балха толамаш даха декхараш тІаэцаш ба МагІалбика районера нефтяникаши «Ингушски» совхоза къахьегамхойи.

Укх деношка чакхъяьлар цу соцама хетаяь йола болхлой собранеш «Ингушски» совхоза цхьоалагІчеи шоллагІчеи отделенешка а цу районерча газови промысле а. Районе боахами культуреи дегІайоалаярахи аргІанца доагІа декхарехи лаьца цу собранешка доклад йир ССКП МагІалбика горкома парте секретара новкъоста Т. Тебоевс.

Собранешка къамаьл даьча совхоза цхьоалагІча отделенен 8-ча бригада бригадира нов. Евлоевси, шоллагІча отделенен 7-ча бригада бригадира нов. Полонкоевси, иштта кхыбарашеи яьча предложенеех массава а раьза хинна тІаийцар сихагІа гІожа доакъар Іалаштдаь довла а, хІаьта 20 сентябрь тІакхачалехьа лаьтта аьха йисте а даькхха 1 октябрь тІакхачалехьа дІае мел еза хІама дІайийна бовла а.

Газови промысловикаша тІаийцар тІех доккхий декхараш: 1 декабрь тІакхачалехьа хІанзалца сеца лаьтта ялх скважин йолае а 30 эзар кубометр йоаккхаш царех хІаране чура газ якхха а, хІаьта кхаь скважина цементаж елгеи, еррига нефтеобъекташ тоаяь кийчъелгеи 15 октябрь тІакхачалехь йистедакхха а. Собране къамаьлаш дир газови промысла болхлоша н.н. Майдакеи, Павленкоси, цеха начальника Панчукеи.

ХІанз съезда хьалхарча къахьегама вахте а этта къахьегаш я цар коллектив.

Производственни балха декхараш

Укх деношка вай Нохч-ГІалгІай республике мел йолча культурно-вахара а, промышленни а, юртбоахама а предприятешка къахьегамхой митингаш хиннай.

Массане къоабал бу ССКП ЦК-а пленума XXI съезд гулъе аьнна баь соцам.

9-ча сентябре «Красный Молот» заводе йоккха митинг хилар. Цу митинге къамаьл даьча лабараторей заведующе Н. А. Скринкинас сентябрьски план дукхагІа а, дикагІа а, ханал хьалхагІа а кхоачашъе аьнна къахьегамхой тІахьийхар.

Стройцехера плотника А. П. Шкуровс аьлар:

—Іа хьатІа далехьа столярни балхаш 10-15 ди йиллача ханал хьалхагІа йисте даха деза — аьнна.

Техкома председатель волча транспортни цеха шофера Т. Рижковс аьлар:

— Вай цеха ерригача коллективо производственни коталонашца белгалдаккха деза ССКП XXI съезд хьаелла ди.

Цу митинге завода болхлоша социалистически керда декхараш тІаийцар.

С ЧАХКИЕВ.

План кхоачашъяьй

57 500 тонн йола силос йоллара план 10-ча сентябре йиззаь кхоачашъяьй Сунженски районо. ХІара Іатта 16 тонн силос кхоач. Силос кхы дІахо а йоллаш я.

ССКП райкома секретарь **ЧАДОВ.**
райисполкома председатель **АНДРИАНОВ.**

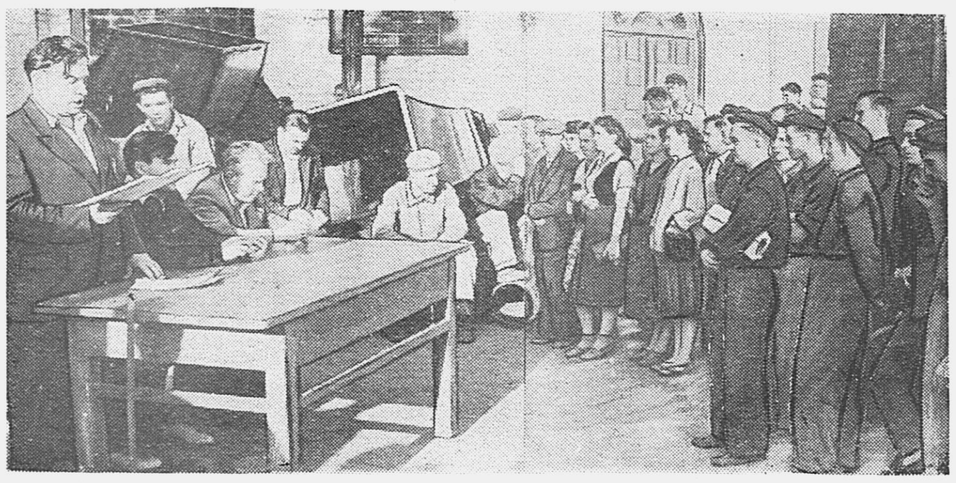

Грознерча гаражни оборудовани арахецача завода коллектива собране гулбеннача болхлоша дог раьза долаш тІаийцар ССКП ЦК Пленумо аргІан йоаца XXI-гІа съезд гулъярах баь соцам.

Сурта тІа: собране къамаьл деш ва завода парторганизацен секретарь нов. В. П. Гончаренко.

С. Шерипова сурт.

Республикан комсомольски актива собрани

Укх деношка республикан комсомольски актива собрани хилар. «Республикан комсомольски организацен аргIагIа доагIача дехарех» яха доклад еш собране къамаьл дир ССКП обкома хьалхарча секретара нов. Яковлевс.

— Берригача советски наха а санна, чIоагIа гIадбугаш хьахезар Нохч-ГIалгIай мехкарча къахьегамхошта укх шера 5 сентябре Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитета Пленум хиларах бола хоами ССКП аргIанца йоаца XXI-гIа съезд гулъе аьнна Пленумо баь соцами, — аьлар докладчика. Республикан городашкарча а юрташкарча а къахьегамхоша цхьа барт болаш кхайкаду партен XXI-гIа съезд хьаеллилга къахьегама кердача толамашца белгалдаккха шоаш чIоагIа безам болаш хилар.

Республикан экономикеи культуреи дIахо а лакхъярца бувзабенна промышленни предприятешка, транспорте, стройкашка, юрта боахаме беш бола боккха болх чIоагIа къоастабеш бийцар нов. Яковлевс комсомольски активана. Боахаман а культуран а гIирс хьалбара планаш кхоачашъе беча балха юкъе дика дакъа лоацача комсомолан, кагирхой боккха лоархIам белгал баькхар докладчика, ше къамаьл деш.

XIанз укх сахьата вай предприятешка болх беш я 350 комсомольски-кагирхой бригадаш, участкаш, сменаш, установкаш. Царех дуккагIчар дика балхаш ду. Планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а еш, производственна рузкъан кхом бе а из лораде а лоаттабу къовсам шерра боаржабаьб къонача нефтяникаша, химикаша, транспортникаша. Духхьал 1958 шерарча ах шера Нохч-ГIалгIай мехкарча комсомольцаша комсомольски копилке 10,5 миллион сом кхачийтар.

ДIахо а юртбоахаман производство лакхъе лоаттабеча къовсаме партийни организацей денал дола помощникаш а хинна дIаайттай юрта комсомольски организацеш. Юртарча кагийча нахеи мехкарашеи чIоагIа новкъостал дир колхозаштеи совхозаштеи хьийкъа ялат чуэцилга а из паччахьалкхенна дIалулга а вIаштIехьа доаккхаш. Доккха хIама ду цар общественни хьайбаш леладелга лакхдеча а. Хьайбаш леладеча къахьегаш веррига а 3000 зIамга саги йоIи я, царна юкъе 600 къона доярка а йолаш.

Промышленноста, транспорта, строительствон, юрта боахама балха юкъе долча цIенхоштарча кхоачамбоацарех дийцар дIахо нов. Яковлевс. Партен обкомеи республиканн Министрий Советеи оагIонгахьара во хьалхле лелаяр бахьан долаш да уж кхоачамбоацараш. Цу хьакъехьа боккха бехк ба комсомольски организацей а. Царех дукха яраш кIезга теркалбеш я производственни болх, кIезга уйла ю кагирхоша беча балха, царна эшача новкъостала. Комсомольски култалхой—ВЛКСМ-а секретараш, цун бюрон членаш, комсомолан горкомийн райкомийн секретараш предприятешка, колхозашка кIезга нийслуш бола хьаьший ба.

Кагирхошта беча кхетама балха дешаех дукха дийцар докладчика.

— ССКП XX-ча съезда исторически соцамаш толамца чакхдаха, Нохч-ГIалгIай АССР-а боахаман а культуран а гIирс чехкагIа хьалбе, республикан комсомольски организацен денал лакхде беррига комсомольцаш, беррига кагирхой оарцагIа бахар-кертера дарех цхьа декхар да, — аьлар нов. Яковлевс.

* * *

Собране дакъалоацаш хиннараша лаьрхIа дийцар республикерча комсомольцаштеи кагирхоштеи хьалхашка латта декхараш. Доккхача къахьегамани политическийн хьинарца Нохч-ГIалгIай мехкара комсомол а беррига къахьегамхой а сийлахьча ВЛКСМ шовзтка шу дизара накъа баха кийчлуш хилар, Коммунистически партен XXI съезд хьаелларг хиларах хинна хоам чIоагIа дог гIоздаларца цар тIаийца хилар шоаш дувцаш, къамаьл даьраша белгалдора республикера къона болхлой, колхозхой, беррига кагирхой вай мехка коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха боарам боаццаш мутIахьа хилар. Собране дакъалоацаш хиннараша чIоагIа критика йир комсомольскин, боахамани, кхычеи организацей балха юкъерча кхоачамбоацарашта.

Собране къамаьлаш даьча берригаш а хIана бац аьнна болча комсомольцаша йоахар, кагирхошта бувзаннарца йоаца. Цунах дийцар нн. Махмаевси — Грозненски районерча «Советски Россия» яхача колхоза хьажкIаш лелаерий звеньевойс, Кахиевси — Шалински «Джалка» яхача совхоза шофера.

ВЛКСМ обкома секретара нов. Голубовскийс нийса лаьрхIар Обкомеи Грозненски горкомеи адресах комсомольски организацей хьалхле лелаяра балхацара кхоачамбоацараш гуча а доахаш яь критика.

Комсомольски актива собране къамаьл дир ВЛКСМ ЦК секретара нов. Логиновс.

ДIахо республикан комсомола беррига политико-массови болх тоабарах, республикан экономикеи культуреи айярна социалистически яхь йоаржаярах йола Постановлени а тIаийцар собранес.

Комсомольски активисташ Советски районе баха хиннаб

ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомо вIашагIъелла комсомольски активистий кхаь бетта лаьрхIача семинара занятеш йолаелар 1 июле Грозне. Тайп-тайпарча вай Республикан районашкара 38 комсомолец ва семинаре. Семинар йисте яьлча тхой районашка кагирхошта юкъе культурно-хкетама болх лелабе беза тха.

1 августа денз из бутт бовлца Советски районе Шатой яхача юрта дахийта хиннад тхо.

...Шатой. Из къаьна нохчий юрт вай республике дика йовзаш я. Цига ваьхав цIи хезза вола гIорзаьнна турпалхо Асламбек Шерипов, цига хиннав Ленина соратник Серго Орджоникидзе. Дукха революцен шерашка белгал яьнна исторически моттигаш а я цу районе.

Советски районе дахийтадар тхо культурно-массовии, военно - физкультурнии кхы дола массовии балхаш довза а, уж леладе IомадалаА. Боккха пайда ийцар оаха цига дахарах. Дукханеша ГТО хьалхарча лагIан норман а дIаелар, хIаьта цхьабараша тайп-тайпарча физкультурни ловзарий судахой гIулакхаш а IомадIр.

Цхьан кIирандийнахьа Шатойрча комсомольцашца даха пенсионеркана Акуевана бийда кирпишк еш а хилар тхо. Цхьан дийнахьа цунна цIенош хьалдотта кхоачам хиллал кирпишк йир оаха.

XIара дийнахьа шишша сахьата культурно-массови болх IомабIора оаха. Из хьехаш вар тхона цу балха дика опыт йола культ-массовик нов. Шамович М. А.

Шатойски салоIама цIагIа салоIаш хиннарашта пхезза художественни самодеятельноста концерт оттадир оаха. Шой концертни номераш дика а хоза а кхоачашъе харца белгал баьнна бар Заичкина Полинеи, Костоев Хьамиди, Филиппов Валентини.

Безаме, дIайхача моаршалца накъа даьхар тхо Шатойрча кагирхоша а салоIама цIагIа салоIаш хиннараша а.

XIанз программах боаттIача тайпара семинара болх дIахьош да тхо.

КОДЗОЕВ Башир,
Первомайски районера.

1958-ча шера 10-ча сентябре хиннача хьалах Нохч-ГIалгIай АССР-а колхозашкеи совхозашкеи балхаш леларах планах кхоачашъяь процент хьахьоккхаш йола

СВОДКА

Районий цIераш	Силос кийчъяр	ГIожа доакъар кийчдар	Хьажкiаш чуэцар	Районий цIераш	Силос кийчъяр	ГIожа доакъар кийчдар	Хьажкiаш чуэцар
г. МагIалбик	108	61	19	Ачхой-Мартановски	80	67	46
Саясановски	107	145	—	Веденски	75	33	—
Надтеречни	105	71	38	Шелковски	72	97	48
Каргалински	104	57	32	Курчалоевски	59	79	28
Ножай-Юртовски	102	83	15	Первомайски	54	38	—
Сунженски	101	72	32	Шалински	52	55	35
Гудермесски	101	48	40	Наьсарен	51	14	14
Грозненски	98	56	56	Урус-Мартановски	47	38	34
г. Грозный	98	40	63	Советски	46	4	—
Наурски	93	57	58				

Танкистий турпала гIулакхаш

Лакхерча Офицерски бронетанковий школан танкисташа эскара кхыча доакъошца цхьан Моздака юхье тIемаш дир, мехкдаьттан города Грознена тIакхача гIийрта гитлеровцаш юхабаьхар, мукъаяьхар Къилбаседен-XIирий, Кабардино-Балкарен, Ставропольски краян, Черкессен, Адыгеен, Кубана городаш, юрташ, станицаш.

Тахан танкиста дийнахьа Даьхен сий даккха шоай цIий а Іоухийташ, вахар а кхо ца деш майра, къонахчул долаш лийтача турпалерча тIемахоех дувца безам ба.

Кубане даьча тIемашта юкъе дакъа лоацаш хилар лейтенанта Золотарева танкови экипаж. Кертера цхьа лакха моттиг якхча беш тIом бар. Танкаш атаке яхар. TIом беш а гусеницашца а моастагIа хIалаквеш, цун техника йохаеш цу лакхаленга тIаболхар вай бараш. ДЗОТ-ашкара а тIема кхыча чIоагIаленашкара дарз санна деш дов дар, цхьабакъда танкисташ совцабе маганзар мостастагIчоа.

Лейтенанта Золоторева машина тIемах чакхъяккх. Танк лехкача механика Юрьевс ший танк говза а лелаеш, гусеницашца гитлеровцаш оатт, хIаьта танка командира Золоторевс цаI шоллагIчоа тIехьа тохаш моастагIашта снарядаш етташ фашистий чIоагIаленаш йоха а йий лакхале хьайоаккх. Старшинас Умеренкос цIе байракх хьалйогI. Из лакхале йоаккхаш советски танкисташа 7 танк, 3 шоаш лела йоккха топ, 4 минометни батарей, 37 пулемет йохайир. Цига къаьстта чIоагIа тIом бир эпсара Золоторевс. ЦIеча Байракха орден елар цунна.

* * *

ВоккхагIа волча лейтенанта Хомяка наькха тIа «ЦIе Седкъа» яха орден йоал.

Передовой лине тIа яьлар танкаш, хьалхарча а шоллагIча а линех чакхлийлхар уж. Машин-новкъа бирсбенна хьайзар гитлеровцаш, хьаIадоагIа советски эскар соцаде аьнна 40 танк тIахийцар цар. Вай танкисташа дов доладир царца. Яга йолаелар свастика йоалла машинаш. Цига тIом майра барца къаьстта белгал ваьлар лейтенант Хомяк. Ший экипажаца фашистски массехк танк йохайир цо, цу тIема тIа вийна моастагIчун 200 саг аллийтар.

* * *

Капитан Умникова цIи — Сийлахьа - боккхача Даьхен тIема исторена цIаккха йовргIоацаш юкъе яхай.

...Іа. Лаьво къайла баькхача новкъа гIолла чехка йода автомашиний колонна. Цу машинашка багIа немций шоаш лоIаргдола са дага деха ба. Гаьна йоацаш советски кхо танк кIийлена ягIилга хац царна.

* * *

ЦIаьхха хьалхашкахьа чIоагIа тата доал. Эггара хьалха йодача машинах гарраш хул. МоастагIа корзагIа воаккхаш колоннана дов ду танкисташа. Йоагаш я немецки танкаш. Цхьа танк донесени ийца штабе йохийт Умниковс, хIаьта ше юхейисаьча шиннеца чIоагIа тIом беш ва. Цхьабакъда тIема кхоачам йисте боалаш латт. Умниковс приказ а дале, цхьа танк снарядаш я йода, Умников ше цхьаь вус. Цун машина тIабетталу немций, цхьабакъда пулемета цIи духьал кхет царна. ШозлагIа а атака ю немцаша, царна юккъе чу гранаташ етталу. Юха а машина гарга гIерт немций. TIехьара снаряд тох цо меттахьа немцашта. ЦIий гурмат хиле, хIалак хул немций. Цу ханна гучадоал тIадоагIа оарц.

Иштта, Іаьржача бус разведке яхача советски кхаь танках йоагIий ца ховш немецки колонна кхийтар. Боккхача низаца тIом бе бийзар цар. Цу тIем тIа капитана Умникова тIемахоша йохайир 121-гIа йола немецки артиллерийски полк, II-ча танкови дивизен штаб. Духхьал боабаь гитлеровцаш пхи баь саг вар.

* * *

ЧоагIа човнаш а хинна, госпитале уллар Балашов. Вийрзача «Демобилизовать», аьнна лоацца соцам бир лорий комиссес. Бронетанкови эскара кадрай отделе чIоагIа дехар а даь, юха кийчвала бронетанкови школе хьожавайтар цо ше. Цхьабакъда школен лорий комиссес могаванзар из. Балашов цIаькхаз а юхавера Москве, кадрай отделене. Дехар дича хIама ца хулчахьа даьлча, къувса волавелар из.

ЧоагIа човнаш хинна ма вий хьо? Деза фу деза хьона?

—Фронте вахийтар, — аьнна хьадда жоп делар цо.

Мессзига ха яьнначул тIехьагIа Балашов Малхбоале вахийтар. Танкови заводе а ваха, тIема машинаш а, цул тIехьагIа лични состав а хьаийца, фронте ваха везаш вар из.

Инарала тIавийхар Балашов.

«Фуд хьох?» — яха уйла йора Балашова, инарала приказага хьежаш ше латташ.

— Хьу гой хьона? — карта тIа ДIахьекхар инарала. — Цига немций ба. Дукха техника я. Цунна юкъе я «Фердинандаш», «Тиграш», артиллери. XIалак е еза уж, тIакхха... Гой хьона, — кулга оамалца перспектива оттайир цо, Анатолий цецвоаккхаш.

* * *

Хьуна йисте лакхача моттиге диазза гуча яьлар Балашова танк, хIара из гуча массаз йоал фашистий снарядаш лелхар танка гонахьа, лаьтта урагIа а ухийташ.

Балашова танка оагIонгахьара цIаьхха гучаяьлар «Тигр» Дика хьожаяь, нийсъяь, йоккха топ техар Анатоле. «Тиграх» кIур баьлар. Шовзткъа метр гаьна мара йоацаш цхьаькха гуча яьлар. Цун йоккха топ советски танкана тIахьовзаш латтар.

Хьалхашкахьара хIама теха йохалургьяц «Тигр», хIаьта кхычахьа тIатаIа го баха йиш яц. Балашовс ший танк тIатехар йоккхача «Тигра», хьалхашкара из йоха а еш.

№ 17 йола „Агитатора блокнот„

Араяьннай ший аргIагIа йоагIа (ворхIийтталагI) ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацени отдела «Агитатора блокнота» номер.

«Беседашта йола материалаш» яхача рубрика кIал язъяь я исторически Іилмай кандидата Е. Киреева «Грозне бIаь дийнахьа хиннача тIема 40 шу дизар» яха статья, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша Сийлахь Йоаккхача Октябрьски Социалистически революцен 41 шу дизара сийна лелаеча яхьах йола материалаш а я, тIа.

«Тха хьалха латтараш» яхача даькъе язъяь я В. Иванова «Оператор Магамадов Ахьмад» яха «Октябрьнефть» нефтепромыслови управленен цхьоалагIча промысла дикагIа волча операторах йола статья.

Агитационни балха опытах язъяь я «Колиновски совхоза агитколлектив» яха Н. Осипова статья.

Дунен халкъашта юкъерча гIулакхех, халкъа - демократически мехкашкарча культуран гIишлош хьалъIийрах йола цифраши факташи а я цу тIа.

Цу номера тIа яздаь да 1958 шера сентябрь бетта е езача беседашта эша литература а цу беседай темаш а.

Кагийча наха юкъера кхетаман болх— хIара денна де деза лоархIамера гIулакх да

Советски сагах йоахкача оамалий къаьгга йола белгало я халкъаца ше вувзавенна хиларах бола цун кхетами халкъанна хьалхашка ше бехктокхаме лоархIаш из хилари. Из боккха кхетам боалл сагах ше цу халкъах волга цун сакхерах: къахьегаман коллективе вах из, цун ший вахар цунна гонахьарча цунца бахача а лелача а наьха вонах-дикаь къаста йиш йолаш дац, цудухьа халкъах къаста йиш йолаш а дац. Цу ларда тIа советски адамаша доккхал ду ший а ший коллективан а сий хьалкхедарна тIехьа.

Советски правительствос дунен халкъий юкъарча съезде, конференце е фестивале хьожабаь ший викалаш бахийтача деррига советски халкъ теркаме хьожаш, ладувгIаш хул цу викалаша вай социалистически даьхен сий а цунах деш дола доккхал а хьал мишта кхоаб, мишта леладу. Вай массава а гIадвахе, раьза хул воай мехкал арахьа, кхыча дунен халкъашта юкъе советски викалаша, культуран, искусствон, спорта хьакъехьа мел баькхача толаманна, коталонна.

Советски сага деза хет ший республикан, района, колхоза, совхоза, предприятен, института, школан сий. Из гIадвода ший коллективан балхаца, Іилманца, дешарца котало яьлча, цунна хала хет цу хьакъехьа тIалат даьлча, кхоачамбоацаш дола гIулакх нийсделча. Цунна хала хет ерригача коллективан сий доадеш шоашта юкъерча цхьанне во дар, оамале доацар, гIалат дар, ийрча дар дича.

Иштта цу уйлай, кхетаман ларда тIа латташ къахьег таханарча дийнахьа Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически республике бахаш болча вай кагийча нахеи мехкарашеи. Ленински комсомола 40 шу дизара йоаттIача тайпара кийчо ярна республикерча кагийча наха цIаккха ца хиннзча тайпара хьинаре къахьег историен лоархIамера ССКП XX съезда решенеш кхоачашъеш. Хьинара кхы тIехьашка ца боалаш, чIоагIа болх бу цар тIехкхьарча хана партес а правительствос а дIахо вай мехка экономикеи культуреи дегIаахийтарна тIаийца дола соцамаш вахаре кхоачашдарна а.

Нохч-ГIалгIай АССР промышленностен предприятешка къахьегаш я 350 комсомольций — кагийча наьха бригадаш, участкаш, сменаш, установкаш. Цар массане а социалистически яхь лоаттаю комсомола 40 шу дизара сийна. Яхь лоаттаерий хьалхарча мугIарашца йода «Сунжанефть» яхача мехкдаьттан Управленера мехкдаьтта доаккха кагийча наьха бригада, № 4 йолча гIишлоний управленера штукатурий бригада, иштта кхыяраш. Мехкдаьтта доаккхача кагийча наьха бригадаша укх шера 8 бетта 12 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад планал совгIа. Ийхе шера чухь 125 эзар тонн мехкдаьттеи мехкдаьттан продукташи кхое шоашта декхар тIаийцача къонача нефтяникаша шоаш денна дош сийленца кхоачашду.

Хьалхарча ах шера вай республикерча комсомольски организацеша 10,5 миллион сом ахча Іоадаьд комсомольски капилканна.

Юрта боахаман производство дегIаахийтарна партен организацей дикагIа бола гIончаш ба юрташкара кагийнах, комсомольцаш.

Дуккха хьийкъа хьажкIаш чуярна тIехьа къовсам лоаттабеш 180 комсомольций - кагийча наьха звено я. XIара звенон участкаш тIа укх шера дика хьийкъа хьажкIаш хургIолаш я. Къаьстта дика болх бу Сунженски районерча Зинаида Левченко звенос, Курчалоевски районерча Хавра Эльтиева, Аймани Магомедова яхарий звеноша. Иштта цIихеза я Грозненски районерча ЖамIали Махмаева, Шаьларча Іабдул - СаIид Зармаева звенош а. Гектара тIара 640 центнер йоалаш моша доакъар хьокх Бадаева Зинай звенон участке — «Лермонтовский» яхача совхозе.

Юрташкарча кагийча нахеи мехкарашеи республикерча колхозаштеи совхозаштеи доккха новкъостал даьд укх шера ханнахьа ялат чуэцарна, цIен а деш паччахьалкхенна ялат дIадаларна. Ялат чуэцача хана колхозий а совхозий а кхашка болх беш яр 119 комсомольций-кагийча наьха агрегат. Царех дукхагIа яраша лаккха балха хьокхамаш лора ялат хьокхаш а оардаш а. Масала, Наурски районерча «Советская Россия» яхача совхозерча Бурганов Иван керте лаьттача агрегато 11 дийнахьа баьча балхах 241 гектар а хьакхай, 4.456 центнер ялат а аьрдаьд. Иштта дика болх беш яр Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхозерча Джандарова агрегат а.

Районашкарча комсомольцаша а кагийча наха а хьинаре дакъа лоац хьайбаш леладелга айдарца. Цига къахьег 3000 тIех болча кагийча нахеи мехкарашеи, царна юкъе 600 йоI доахан детташ а я.

Укх шера 8 бетта доахан деттача 43 йоIо хIанзале а хIара Іаттагара 1800 килограмм шура яьккхай. Царех ба Сунженски районера Колесникова Люба, Безреброва Катя, Шелковской районера Гулаева Тоня, «Надтеречный» яхача совхозера Дулдаева Аймани, Махмудова Хадимат, Салтаева Азалпу, иштта кхыбараш.

Нохчий а гIалгIай а къамий автономи юхаметтаоттаярна партена правительствони соцамех Іалаьмате доккхий балхаш ду вай республике экономикан а культуран а гIишлонашка. Цу гIирсашка дукха болхлой а говзалаш а эш, хIаьта а болх ца беш дукха кагийнах, мехкарий ба вайна юкъе хIанз а. Цудухьа кагийча наьха организацей декхар да мамогга кагийнах балха юкъеозар, деш хIама доацаш, балхаца боацаш бола нах кIезигагIа хилийтар.

Цу хьакъехьара вай лозунг хила еза комсомола XIII съездо баьча кхайкамах: «Кагийнах! Гишлонаш яра товзалаш Іомае, гIишлонаш ерий мугIарашца дIаотта!».

Таханарча дийнахьа вай бехк баккха тарлу комсомольски организацеех, хIана аьлча цар хоадамболлаш къовсац къахьегамца дакъа ца лоацаш, кхычар даьр дуаш лелача кагийча нахаца, къаьстта а мехкарий балха а боахкабеш, балха боацаш лелача кагийча нахаца. Балхаца боацаш, къахьегаманна юстара лелача кагийча нахагара зулам хьалхагIа доал, зуламан наькъа тIа уж аттагIа нийслу, общественни порядок а сатем а цар дукхагIа боабу. Цудухьа эггара гаргагIча хана кагий нах къахьегаманна юкъеоза беза, царех шоашта а халкъанна а пайдане бола болхлой бе беза.

Кагийча наха юкъерча балхаца доккха дакъа дIалоац кхетаман — политически балхо. Комсомольски организацеша тIехьарча ханна нонагIо кхетаман а культурни а балхаш леладаьд вай республике: спортивни праздникаш, фестиваль, лекторешь. Кагийча наха юкъе дIакхайкаяьй культпоход, бачаха наха юкъе дуккхагIа книжкаш дIадоаржадара конкурс.

Цхьабакъда культуран а хетаман а болх дуккхагIча хана вахарца, республиканна кхоачашде дезаш хьалхашка латтача декхарашца дувзаделлийта деза доттагIал леладарца, вIаший барт а цхьоагIо а хиларца, эздели воккхагIали лархIарца.

Комсомола XIII съезде ше даьча къамаьлаца Н. С. Хрущевс къаьстта белгалдаьккхар вай советски халкъан турпала историен а революцен а Іаьдалий уйлан тIа кагийнах кхебанза барг ца хилар. Из динза даргдац, хIана аьлча хIанзарча ханара катий нах хьалкхийнаб вай мехка социализм котъяьннача замалахь, уж баьхабац шоай боккхагIча вежараша, даьша хала революционни къовсам лоаттабьча хана, цар къахьа а а къиза а халкъий моастагIчунца— организацей, культуран учрежденей декхар да: мамогга дукхагIа кагий нах, къаьстта а мехкарий политически дешара кружокашка чубоалабар, цу кружокашкара дешар къоастам болаш хилийтар, Нохч-ГIалгIай республике советски Іаьдал мишта эттад, чIоагI мишта деннад дIакхетадайтар, шоай боккхагIа болча вежарашца, новкъосташца — эрсашца нохчашеи гIалгIашеи советски Іаьдал чIоагIдалийтара тIехьа къовсам мишта лоаттабаьб.

Кагийча наха лекцеш ешара болх овлан тIара эргабаккха беза, уж дукхагIа болча, дикагIа дIакхетаберг-болча тIабахьа беза из. ГIулакхера барашта, балха тIа боахкарашта йийша ца Іеш, берригача кагийча наха еша еза лекцеш.

Кагийча нахаи мехкараштеи юкъе культуран а кхетаман а болх лелабеча хана из болх шоай бе болла беза комсомольски организацеша сакъердаман а кхетам эцара а гIулакх вIаши дувзаделла хургдолаш.

Комсомольций а кагийча наьха а собранешка, кхыча кхетачена шка утттадеш дола дешаш даиман дувзаделлийта деза доттагIал леладарца, вIаший барт а цхьоагIо а хиларца, эздели воккхагIали лархIарца.

Комсомола XIII съезде ше даьча къамаьлаца Н. С. Хрущевс къаьстта белгалдаьккхар вай советски халкъан турпала историен а революцен а Іаьдалий уйлан тIа кагийнах кхебанза барг ца хилар. Из динза даргдац, хIана аьлча хIанзарча ханара катий нах хьалкхийнаб вай мехка социализм котъяьннача замалахь, уж баьхабац шоай боккхагIча вежараша, даьша хала революционни къовсам лоаттабьча хана, цар къахьа а а къиза а халкъий моастагIчунца— паччахьа Іаьдалца къовсам лелабаьча замалахь. Цудухьа цхьаболча кагийча наха хац мел безача маьхе, цIийца а хьацарца а даькхад шоай даьша хIанз шоашка кхаьча дика а ираз а.

Момогга дукхагIа вIаший беттабалийта беза кагийнахи, революци а Іаьдал а доаккхаш лийнна къаьна большевикаши революционераши, кагийча наха дукхагIа кхетам бала беза революционни болхлой классан хьакъехьа.

Кагийча наха юкъерча берригача политически балха кертера чуоацам хила беза Коммунистически партен политика дIакхетаяйтилга, нохчийн гIалгIайн къамий автономи юхаметтаоттаяра хьакъехьара партен а правительствен а решенеш дIайовзийтилга, вай партен ленински къамий политика дIакхетаяйтар, бахача наха юкъе пролетарски интернационализман уйла йоаржаяр, советски патриотизман а халкъашта юкъерча доттагIала а принципаш кхетаяр.

Кагийча наха юкъе лелабеча кхетаман батха юкъмоттиге оттаде деза хIара зIамга саг, йоI боарам боацаш ший халкъанна мутIахьа хила везилга, цунна ший социалистически Даьхе езаш а, ханза эшаш хуле, цунна ший вахар дIадала а кийча хила везилга. Ший халкъ а Даьхе а езар кIезига да, нагахь санна кагийча наха халкъанна а Даьхенна а болча пайданна, цар сийна къа ца хьеге, халкъ а Даьхе а могаш, низ болаш, вайх хIаране ирази вахари эшшача минута лораде могаргдолаш ца хулийте.

Б. ЗЯЗИКОВ,
ССКП Нохч-ГIалгIай обкома агитацени пропагандаи отдела заведующи.

Ерригсоюзан выставке

Сурта тIа: Сальски районера (Ростовски область) жа-Iу нов. Лесняк ва шийца «Меринос» яхача фух бола ка а болаш. Цу комо 130 килограмм оз, хIаьта шера 22,5 килограмм тха а доакх цу тIара.

Г. Лысенко сурт.

Доа ца деш а агротехника дика йолаш а чуэца гибридни хьажкIа фу

Iилманнеи опытаи гучадаьннад, гибридни хьажкIа фу дIадийча из боккха лоархIам болаш йола культура дика хьувкъарг хилар.

ХьажкIаш эггара дикагIа хьувкъ хьалхагIа хьахинна гибридни фу дIадийча. ШозлагI хьахиннарийи цул тIехьа тIайоагIарийи фу дIадийча вогIа хул хьалхардар дийначул. Цудухьа боахаме лелаеча хьажкIашта хьалхагIа хьахинна гибридни фу леладе деза.

ХьалхагIа хьахинна гибридни фу лоархI хержа къоастаяь хьажкIаш вIашагIа а эяь дIайийнача участке тIаяьннача хьажкIай фух.

Цхьа хи болаш, хенацара къаьста лордаш йолаш, шоашта тIера дом вIаши дIачу-хьачу бетташ я хьажкIаш. Из да сеи боршеи хьажкIа эизаш цхьан хена тIа къаьст-къаьста хилар. ХьажкIа хена юхьхе ка багIа—борша эизаш а доахкаш, хIаьта се эизах хьажкIа бот хьаарайоал хенан дордаштеи юкъера а хена юкъметтигера а. Цхьан хена тIарча хьажкIа беттах наггахьа мара дом кхетац (ше-шийна дом тохар).

ЛаьрххIа гибридизаци ярна тIехьара материал хьакъоастаеча хана селекционераша мара тохийтац хьажкIага ше шийна дом. Цу тайпара хьакъостаю шоаш шоашта дом теха хьажкIаш.

Нагахьа санна цхьан хена тIарча кана дом цу сортах болча вокх хена тIарча сеча эизах кхет, иштта дом кхетарца сортах дола фу хьахул.

Гибридни фу хьахул цхьан сортах йолча хьажкIа хенацарча сеча эизах вокх сортах йолча хьажкIа хена тIара дом кхийтача.

Даьи наьнеи тайпаех оалаш йола гибридаш хила йиш я вокх сортаех е шоаш шоашта дом тохаш йолча хьажкIех. Дом вIашка бетташ къоастадаьча дай-ноаной тайпашка хьажка, гибридаш хул межсортовии, сортолинейнии, хIаьта иштта цхьалхеи шолхеи оалаш йола межлинейнии.

ДукхагIа хьувкъам лу межлинейничарех йолча шолхача гибридий фуно. Цхьатарра агротехнически гIулакх деш хилча а цу гибридаша 8—12 центнер дукхагIа хьажкIаш лу гектара тIара гибрида фух йоацача хьажкIаша лучул.

Укх шера НГIАССР колхозашкеи совхозашкеи чуэца езаш ээарнел совгIа (1034 гектар) гибридни хьажкIаш я, царца межлинейни шолхача ВИР-42 яхача гибридах 486 гектари, ВИР-63—480 гектари, цхьалхача гибридех—68 гектари а йолаш.

Гибридни хьажкIаш чуэцаш 6 колхози 10 совхози хургья укх шера республике. Красноармейски совхозо чуэца езараш 135 гектари «Джалка» яхача совхозо чуэцаргьяраш 89 гектари я. Ингушски совхозо чуэцараш 70 гектар гибридни хьажкIаш я, Назрановски совхозо чуэца езараш — 34 гектар.

Бокъонца фийг кхьачачул тIехьагIа чуэца йолае мегаргья гибридни фух йола хьажкIаш. ХьажкIаш чуэца ха тилийта мегаргьяц.

Гибридизаци ярна дIайийнача участкашкара хьажкIаш вIашагIа ца эялийтар духьа, уж чуэца еза къаьст-къаьста цкъа наьна фух яраши тIаккха даь фух яраши.

Нагахьа санна даь фух йола хьажкIаш фийг чIоагIбалалехьа силоса хьакха езаш хуле, — уж хьекхаяха еза наьна фух йола хьажкIаш чуэца йолаялалехьа. Нагахьа санна наьна фух йолча хьажкIай фийг бокъонца чIоагIбеннача хана даь фух йола хьажкIаш чуийца яланза хуле, уж саца а саийта, наьна фух йола хьажкIаш чуэца йолае еза.

Нагахьа санна даь фух йола хьажкIаш ялатийна лаьрхIа чуэцаш хуле, уж чуэца еза наьна фух йола гибридни хьажкIаш хьаяьха а кхашкара араяьха а яьнначул тIехьагIа. Лаьтта Іолийта яьда даь фух йола хьажкIаш а кхы мел йола хьажкIаш а фуна могаяц.

Хьаяьха яьнна гибридни хьажкIаш цу дийнахье а тIера къайла йолча токашка, кхоаленашка е дика фо а кхетийта цIендаьча отарашка Іойоассае еза. ХьажкIий эла лаккхал, чуэцаш йолча хьажкIий йокъалтеи тIоадалгеи хьажжа, цхьан метрал лаккагIа йоацаш хила еза. Фуна йолча хьажкIех кхыча тайпаех йола айп хинна а лазар кхийта а хьажкIаш дIакъоастае еза. ХьажкIаш хьахержа яьнначул тIехьагIа сихха амбарни аппробаци е еза. Вокх сорташта ечул башхагIа яц гибридни хьажкIашта еш йола амбарни аппробаци а.

Боахамерча агроном-семеновода ю амбарни аппробаци, цул тIехьагIа аппробаци яь хиларах акт а оттаю.

А. ШУМИЛИН,
НГIАССР Госплана агроном.

Доакъар Іалашду

Совхоза хьайбашта шортта кхоачам болаш доакъар Іалашде лерхIаш къовсам лоаттабеш я «Назрановски» совхоза Пхьилекъонтий-Юртарча отделенен коллектив.

Отделенен болхлой хIанзалехьа 500 тонн гIожа доакъарах аргIаш даь а 1600 тонн хьажкIий силос кийчъяь а баьннаб.

Дийнахьа йола балха нормаш массайолча хана тIехкхоачашъеш аьлах аргIаш деш ба болхлой Плиев ТIайпа Іаддарахьман, Яндиев Махьмада Дауд, Мержоев Іазама Билан. Пугоев Пазмахьмада Биберд, кхьбараш. Царех хIаране 130 проецнт кхоачашъю нормаш.

Сихдаь кхы тIа а доакъар Іалашдеш ба отделенен къахьегамхой коллектив.

И. ПЛИЕВ

Махулла сихде зябь оахилга

Назрановски совхоза Плиевски отделене зябь аха болабеннаб. ХIанзалехь а 520 гектар зябь аьха баьннаб уж. Балхаш деча дика къахьегарца белгалбаьннаб тракторист вола нов. Мержоев Іийса, прицепщикаш н. н. Ведзижев Джабраили Барахоев Мухарбики.

Дикка новкъостал ду зябь оахачарна Бурочарча зооветтехникумо новкъостал де бахкийтача студенташа. ЧIоагIа къахьег укхаза хьалхарча курса студента Полонкоев Абдулас.

ХIанз, Сийлахь-Йоккхача социалистически революцен 41 шу дузаш кхы а чIоагIагIа хьинар тIа а дахийта, доккхийча балха совгIаташца цу доккхача цIейна накъа яха лерхIаш я Плиевски отделенерча къахьегамхой коллектив.

Сурта тIа: Ведзижев Джабраил зябь оахача агрегата тIа болх беш воал. **И. Плиев текст а сурт а.**

Октябра хьалхара декхараш кхоачашдеш

Грознера «Красный молот» яхача завода болхлоша бархI бетта йола план кхоачашъяьй. Валовой продукци арахецара план 100,3 процент кхоачашъяьй цар, хIаьта товарни продукци 100 процент. Цхьабакъда, къахьегама овсарле 98,6 процент мара кхоачашъяьяц.

Цхьаболча болхлоша санна берригенеша а болх боре дика леларгбар цу завода болх.

Октябра хьалхара социалистически яхь а йоаржаяь доккхий социалистически декхараш тIаийца балхаш деш ба завода болхлой.

Белгалбаьнна, къаьстта дика балхаш деш ба 5-ча цеха котельщик вола А. И. Шлыков, И. Г. Гусев. Август бетта йола план Шлыковс 350 проценти Гусевс 250 проценти кхоачашъяьй. Иштта дика болх беш ба парткома секретара заместитель вола болат-аьшк лоаладу Ильясови, 2-ча цеха токарь вола Грачеви.

Цу дикача болхлошкара, шоай новкъосташкара хьокхам а эцаш, балха юкъе нийслу кхоачамбоацараш дIа а даьха, къахьегама керда толамаш дахарца Сийлахьа-боккхача Октября накъа баха болх беш ба «Красный молот» завода болхлой.

Р. ЛЬЯНОВА.

Газопровод Карабулак—Грозный

ХIара денна Грознерча бахача наха цIагIа а, промышленни предприятешта а дукхагIа эш таз. Грозненски газовикий эггара хьалхара сийлен декхар да ди тIехьа дукхагIа эшаш йола газ грозненски потребителашта хилийтар.

Грознена газ лоаттае Грозный — Карабулак яха газопровод юллалга ховш ма дий. Из газопровод 1958 шу дузаш йисте яьккха хила езаш яр, цхьабакъда маэша турбаш ца лоаттаяр бахьан долаш уж балхаш тIехьадувл. Укх деношка кхы тIехьа ца йоахаш Іалашъе езаш я 2250 тонн турбаш, шовзткъе итт эзар квадратни метр гидроизол (тIоадал чакх ца йоалийта изоляционни материал) тIаккха йиллача хана болх бе йолалургья газопровод Карабулак — Грозный.

Из декхар кхоачашдарна Совнархоза, мехкдаьтта доаккхача а газовой а промышленности Управленен беррига теркам тIабахийта беза.

Газопровод Карабулак — Грозный йисте яллалца Грознера потребителаш хьатIа доагIача Іай газаца Іалаш бе аьнна, Карабулакера хIанз йолча газопровода «Горски» яхача моттиге вIашагIа а кхетташ, Алхазово — Грозный яхача магистралаца кхаччалца 12 дюйм сома йола газопровод юлл, цучу гIолла Карабулакера газ йоагIартйолаш. Грознефтегаз НГУ из болх йисте баккха гIерташ ший промыслашка а мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленносте промыслашка а мел йола турбаш гулъеш я. Цу 12 дюйм сома йолча перемычкана Карабулакера йоагIа еррига газ чулоацалургьяц, хIаьта а Грознерча чIотгIа газ эшаш йокъалтеи тIоадалгеи хьажжа, цхьан чам бергба цо укх Іай.

Перемычка йистеяккха еза декхар тIалатт Грозненски 7-ча треста СМУ коллективана, хIана аьлча, чIоагIа лоархIам бола болх цар бе безандаь. Турбаш йолаш я, средстваш хьахийцай — хIанз деррита шуга хьажаш да, новкъостий гIишлошъераш.

В.МАНКЕВИЧ,
«Грознефтегаза» НГУ строительствон воккхагIа вола инженер.

Дика барзкъаш тега ателье

№ 1 йолча модай ательен коллективо планах йолча ассортиментах къахьегама овсарал лакхъяра, барзкъаш брак йоацаш тегара планаш дика кхоачашъю.

Ательен коллективо август бетта валовой продукци арахецара план 116 проценти, товарий план 125 проценти кхоачашъяьй. БархI бетта планал совгIа 524 эзар сома товарни продукци арахийцай.

Коллектива юкъе дуккхача хана денз тIехдика болх беш хIара бетта йола план дика кхоачашъеш ва цIи хеза вола мастер Асриев Артём. Август бетта йола план 190 процент кхоачашъяьй цо. ЦаI ах норма кхоачашъеш ба тIехдика хIамаш тега мастераш бола цехкома председатель Олейник Николай, Дюкова Евдокия. Иштта дика болх беш ба мотористкаш Мальсагова Хьава, Налетова М. бетта йола норма 135 процент кхоаашъю цар, Магомадова Тамара 180 процент.

Дукха комсомольцаш, кагирхой ба цу ателье болх беш. Цига вIашагIъелла шиъ комсомольско-кагирхой бригадаш я (хIара бригада чу 20—25 саг ва чувоагIаш), комсомолкаша Говриловаси, Исаковаси хьалхле а лелаеш. Цу бригадашта юкъе шерра йоаржаяь я социалистически яхь.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революцен 41 шу дузача денга дикагIча балха хьокхамашца накъа баха гIерташ, социлистически яхье а бувлаш болх беш я модай ательен коллектив. Шоашта оттаяьча планал совгIа 300 эзар сома швейни изделеш яла лаьрхIад цар, хIаьта царех дукхагIа йола изделеш берий барзкъаш хургда. Цул совгIа цу барзкъех дIабода мах 2 процент лохбе а лаьрхIад цар.

7-гIа ноябрь хьатIаккхоачаш 11 бетта йола производственни план кхоачашъе лаьрхIад хьинарерча къахьегамхоша.

Р. МАРХИЕВА.

Ивановцаша пайдане хьехам белар

ДIадахача шера аьхки Гудермесски районерча «Джалка» яхача совхоза животноводаш болча хьоашалла баьхка бар Херсонски областера ивановцаш. ЧIоагIа сакъердам а болаш шурий товарни ферма болххой толамашка а, цар дика леладеча доаханга а, хIара 100 гектар лаьттан тIара лаьрхIа йоахача продукцешка а хьажар уж. Доккхал де хIама дацар джалкинций, ивановцаш цу гIулаккашта дуккха а тIех бар царел.

Гудермессера животноводаш шоашца яхье а бийха цIабахача ивановцашца нийсбала дукха къахьега дийзар джалкинций. Иштта болабелар уж тIех доккхий декхараш тIа а йийца хьайбашкара продукташ йоахалга лакхде. Уж декхараш дар хIара 100 гектар лаьттан тIара лаьрхIача дулх 112 центнери шура 255 центнери йолаш.

Дикача хьокхамашца ший декхараш кхоачаш а деш хьайоагIа дIабахача бархI бетта хIара Іаттагара 2200 килограмм шурий яьккха йола Нина Ткаченко. Цун шера йола задани 2600 килограмм я. Кхьбараша цул кIезигагIа яьккхай шура, цхьабакъда, цар а декхар кхоачашдергхилара шеко-м яц.

Джалкинций коатIарча олхазарий ферма яцар. Ивановцаша баьча хьехамах вIашагIъеллар цар из ферма а. Хало-м дар цун заведующи волча Сароновна цхьаккха хIама доащача из хьавIашагIъйолла, бакъда, хIанз ше воккхий веш ва из. Фуаш делга а дика да цига, укх шера дIабахача 8 бетта хIара 100 гектар фийг болча ялатий кхаш тIара лаьрхIача 26140 фуъ гулдаьд цига.

Шоаша даьчох кхоачам а хинна ца Іеш джалкинцаш, Сийлахь-Боккхача Октября 41 шу дизара сийна а XXI партсъезд хьаел аьнна баь сентябрьски пленума-соцам къоабал барца а тIех доккхий декхараш тIа а йийца уж кхоачашдеш ба.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ,
Гудермес город.

Дешара шера кийчо ярах

Ерригача Советски Союзерча берий деза ди да цхьоалагIа сентябрь —кердача дешара шера хьалхара ди. Аьхки дика са а леIе, шоашта эшаш мел дола книжкаш, тетрадаш, къоаламаш, ручкаш, кхы йола дешара эшаш мел йола хIама а йийца кийчлу бераш из ди тIакхачале. Иштта кийчлу хьехархой а. Цу гIулакха йокхо еш, царна мел эшар кийчдеш хул дешара отделаш, минпросаш, мах беш йола организацеш, книжни издательстваш иштта кхы йола организацеш а.

Берий дай-ноаной а хул шоай берашта эшчун-доацчун уйла еш, уж Іалаш деш.

Цу дийнахьа эггара хьалха школе долхача 7 шу даьннача берашта чIоагIа дега гIоз я букварь.

Иштта дега гIоз я хIара кердача лакхехьарча классе хьалчудаьннача бера кердача учебникашца болалу дешара болх.

Миштта гIаддигар хьогI вай минпросо нохчийи гIалгIайи бераш яр дешара шу долалуча дийнахьа? Эггара хьалха укх шера деша долхаш дола нохчий 7 шу даьнна бераш деша букварш а доацаш школе даха дезаш хилар. Март бетта Тозуевс тоа а даь дIаденна букварь хIанз а арадаланза да...

Дахача шера цхьаккха а наьна метталла учебник а доацаш, наьна мотт Іоамабе гIерташ газетаца болх баь дола укх шера 5—10 классашка деша дагIа нохчий бераш наьна метталла грамматика доацаш дахад деша.

Июнь бетта отта а даь дIаденна шолагIча класса дола гIалгIай метта граматикеи дешара книжкеи хIанз минпросе чIоагIданза улл.

Е нохчий а е гIалгIай а метталла цхьанна а класса араяьнна программа а яц.

Миштта хьеха дезаш ба те хьехархой? Миштта деша дезаш ба дешархой? Цу хаттарашта дола жоп минпросагара обкомои министрий советои дийхача бакъахьа хет тхона.

И. ОЗДОЕВ.

Къона кадраш кийчъю школаш

Шер-шера бIаьш къона болхлой Іома а баь, арахец Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьгама резервай управленен профессиональни училищеша. Технически, ремесленни, строительни — тайп-тайпара я Грозне а республикан кхыча моттигашка а йола уж заведенеш. Цар арахецаш бола нефтезаводий операторашш, токараш, слесараш, каменщикаш, плотникаш, комбайнераш, трактористаш вай республике меттел берригача советски мехка а дуккхача промышленни юртбоахамеи предприятешка ух балхашка.

Ши эзар гаргга къона квалифированни болхло арахийцар Грозненен профессиональни училищеша укх шера. Духхьала юрта боахама механизаци яра училишеша а арахийцар укх шера 687 механизатор. Царех 360 саг комбайнераши трактористаши Казахстане Павлодарски областе бахар аханза даьдача лаьтташ тIа болх бе, цул совгIа цу областе Грознен ремесленни училищеша кийчваь 40 слесарь а вахар.

Укх шера лоархIаме дукхагIа ба училищешка хьаийца дешархой. Белгалде деза деша хьаийцача 2300 сага юкъе 710 саг нохчийи гIалгIайи кагирхой болга. Масала, Нохчий гIалгIайи кагирхой деша багIа строительни училищешка 225 саг, ремесленника училищешка 210 саг, машиннаькъа училищешка 55 саг. Трактористаши комбайнераши хила безам болаш ва 211 нохч-гIалгIай зIамита саг.

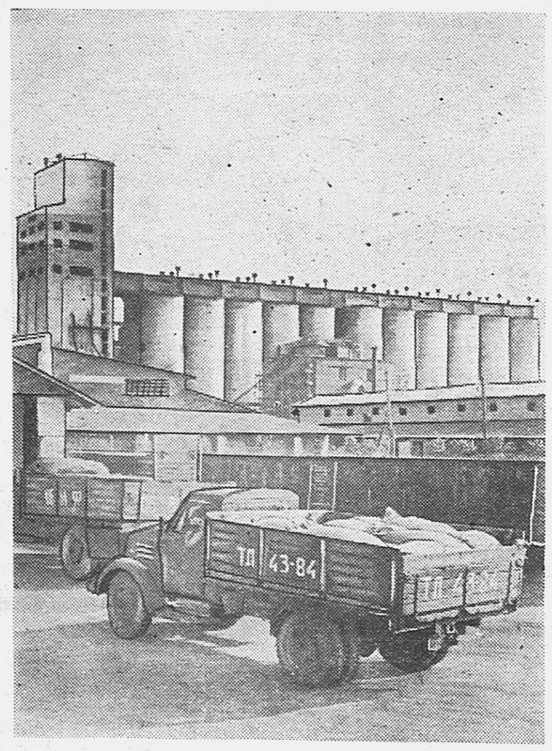

ОМСК. ЧIоагIа хьинар айденна къахьегаш я Кировск—Омск № 1 йолча мельничии комбината коллектив. Колхозашкареи совхозашкареи ялат хьатIаозаш автомашинаш латт укхаза дийнахь а бусс а. ХIара дийнахь-бусс комбинате чудоагIа 1300 тоннал дукхагIа ялат.

СУРТА ТIА: Кировск-Омски № 1 йолча мельничии комбинате кхаьчай керда ялат дахьаш йоагIа автомашинаш.

В. Липовске сурт. **ТАСС-н фотохроника.**

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа дешара Министерствон актива совещани

Укх деношка Нохч-ГIалгIай халкъа дешара министерствон актива совещани хилар. Цу совещане республикан партийни актива собране итогаш ювцаш доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР халкъа дешара министра нов. Цыганковс.

Нов. Цыганковс ший докладаца аьлар: «Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхоша социалистически яхьаца промышленносте 8 бетта план ханал хьалхагIа йисте яьккхай. Республикерча колхозашеи, совхозашеи ханал хьалха — 25-гIча июле паччахьалкхенна ка бола ялат дIадалара план а кхочаш яьй, планал совгIа кхы а дукха ялат паччахьалкхен складашка дIачу а деннад, кхы а луш латт».

ДIахо школай балха хьакъехьа ше даьча къамаьлаца нов. Цыганковс аьлар-хIанз додача шера халкъа дешара гIулакха хьожадаь 130 миллион сом совгIа ахча да, керда хьаяьча 4 школе бераш деша хайшад, школешта ремонт яра а, доагам кийчдара а, кхыйола кийчо яра а укх шера сохкарчул дикагIа латт. ХIаьта дукха кхоачамбоацараш а да республикан дешара балха юкъе. ДIадахача шера юкъера школеш йисте яьхача 30—40 процент дешархошта лакхерча школешка экзамен дIаяла мегаьдац. Кхоачам болаш яц школаш. «Чечингстрой» тресто 12 школа яь йисте яккха езача 4 мара яьяц. Политически а интернациональни а кхетама болх эсала лел.

Нов. Цыганкова доклад йисте яьча 12 саго къамаьлаш дир.

Цар шоай критикаца белгалдаьккхар, интернаташка кхоачам болаш тIа-кIал дуллар ца хилар, дешархошта эшача учебникай а программай а кхоачам ца хилар, къаьстта нохчийи гIалгIайи метта-ла, тикашка кхоачам боллаш наха эшаш дола хIамаш ца хилар, цхьайолча школашка учителаш доатамца а чубахача цIенощца а Іалашбаь ца хилар, деррига а бераш, къаьстта дукха нохчийи гIалгIайи йиИигаш школешка чу ца озар.

Цул совгIа къамаьлаш даьраша къаьстта чIоагIа белгалдаьккхар школашка общественно-политически кхетам лакхбара, дешархошта интерниционални воспитани ялара, Ленина-къамий политика Іомаяра балхаш эсала хилар.

ДIахо йодача хана халкъа дешара юкъера кхбачамбоацараш дIа а доахаш болх тоабергболаш соцам бир совещане.

Нохч-ГIалгIай АССР-а дукха бераш долча ноаношта „Матерински слава“ яха орденаши „Медаль материнства“ яха медалаши яларах

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума 1944 шера 18 августа арадаьккхача указага хьежжа совгIаташ лулда:

«Материнская слава» яха 1-ча степена орден ийс бер даь уж хьалкхедаьча ноаношта:

1. **Тимирсултанова Тамиша** — Грознен, Орджоникидзевски района цIен нанна.

«Материнска слава» яха 2-ча степена орден бархI бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта:

1. **Акиева Тамара Дуркиевна** — Грознен, Сталински района цIен нанна.
2. **Висхаева Загра** — Грознен Орджоникидзевски района цIен нанна.
3. **Ененко Лиди Дмитриевна** — Сунженски района Орджоникидзевски станица цIен нанна.
4. **Николайченко Анна Агаповна** — Наурски района «Россия» яха ча колхоза колхозница.
5. **Умарова Сайдат** — Шалински района Сержань-Юрт яхача юртача цIен нанна.

«Материнская слава» яха 3-ча степена орден ворхI бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта:

1. **Арбиева Даки Сатуевна** — Грознен Ленински района цIен нанна.
2. **Асхабова Маймонт** — Шалински района «Джалка» яхача совхоза болхлочоа.
3. **Бетоева Сапият** — Грозненски района «Аргун» яхача колхоза колхозница.
4. **Дамкаева Аминат** — Курчалоевски района «Путь Коммунизма» яхача колхоза колхозница.
5. **Еремеева Мария Михайловна**— Наурски района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
6. **Зулаева Маржан** —. Шалински района Герменчук яхача юртарча цIен нанна.
7. **Ибрагимова Нахана** — Шалински района Мескер-Юрт яхача юртарча цIен нанна.
8. **Косумова Езита Эдильхановна** — Гудермесски района Суворов-Юрт яхача юртарча цIен нанна.
9. **Куликова Пелагея Ивановна** — Сунженски района Орджоникидзевски станица цIен нанна.
10. **Левченко Анна Ивановна** — Грознен Сталински района цIен нанна.
11. **Межидова Эсет** — Курчалоевски района Бачи-Юрт яхача юртарча цIен нанна.
12. **Магомадова Хьава** — Курчалоевски района Орджоникидзев цIерах йолча колхоза колхозница.
13. **Молчанова Анна Дмитриевна** — Малгобекски района йоккхача Ачалкхе аптечни пункта заведующен.
14. **Магомадова Билкис** — Шалински района Мескер-Юрт яхача юртарча цIен нанна.
15. **Рязанцева Вера Федотовна** — Грознен Орджоникидзевски района цIен нанна.
16. **Сулейманова Салимат** — Сунженски района Серноводск яхача юртарча цIен нанна.
17. **Темирбулатова Узулпат** — Курчалоевски района Кошкельды яхача юртарча цIен нанна.
18. **Тумаева Зати Магометовна** — Грознен Старопромысловски района цIен нанна.
19. **Эльдарова Яхита** — Шалински района Сержень-Юрт яхача юртарча цIен нанна.

«Медаль материнства» яха 1-ча степена медаль ялх бер а даь уж хьалкхедаьча ноаношта:

1. **Абубакарова Беши** — Шалински района Октябрьское яхача юртарча цIен нанна.
2. **Ахмадова Меди** — Гудермесски района Гудермес яхача юртарча цIен нанна.
3. **Абубакарова Сабигат** — Шалински района Октябрьское яхача юртарча цIен нанна.
4. **Адсаламова Усамат** — Ножай-Юртовски района Орджоникидзе цIерах йолча колхоза колхозница.
5. **Вижаева Айтула** — Ножай-Юртовски района Асламбека Шерипова цIерах йолча колхоза колхозница.
6. **Дзангиева Сацита Юсуповна**— Сунженски района Краснооктябрьское яхача юртарча цIен нанна.
7. **Джукаева Зрубика** — Гудермесски района Джалка яхача поселкерча цIен нанна.
8. **Замахшираева Султнати Хамидовна** — Грознен Ленински района цIен нанна.
9. **Исаева Исама** — Шалински района Октябрьское яхача юртарча цIен нанна.
10. **Казимова Пишка Юсуповна** — Гудермесски района Брагуны яхача юртарча цIен нанна.
11. **Кравченко Мария Митрофановна** — Грознен Ленински района цIен нанна.
12. **Ключникова Акулина Ивановна** — Наурски района Октября 40 шу яхача колхоза колхозница.
13. **Лотаева Ирина** — Гудермесски района Гудермес яхача юртарча цIен нанна.
14. **Максимова Татьяна Васильевна** — Гудермесски района № 2 йолча совхоза гIулакхерчоа.
15. **Мисирова Хасимат** — Ножай-Юртовски района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
16. **Матуева Ани** — Ножай-Юртовски района Ханпаша Нурадилова цIерах йолча колхоза колхозница.
17. **Мурадова Казмани** — Ножай-Юртовски района Орджоникидзе цIерах йолча колхоза колхозница.
18. **Музаева Малика** — Курчалоевски района Орджоникидзе цIерах йолча колхоза колхозница.
19. **Музаева Деши** — Курчалоевски района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
20. **Нанаева Азман** — Грознен Орджоникидзевски района цIен нанна.
21. **Починкина Екатерина Дмитриевна** — Грознен Орджоникидзевски района цIен нанна.
22. **Разуваева Александра Павловна** — Наурски района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.
23. **Стрельникова Федосья Степановна** — Грознен Сталински района Райвоекомате гIулакхе йолча.
24. **Сапиева Яхмат** — Ножай-Юртовски района Чапаева цIерах йолча колхоза колхозница.
25. **Тумаева Зати Магометовна** — Грознен Старопромысловски района цIен нанна.
26. **Хасханова Хижап** — Курчалоевски района Курчалой яхача юртарча цIен нанна.
27. **Хамурзаева Умидат** — Гудермесски района Гудермес яхача юртарча цIен нанна.
28. **Эмзаева Заман** — Шалински района Герменчук яхача юртарча цIен нанна.
29. **Эстамирова Римма** — Надтеречни района Гвардейское яхача юртарча цIен нанна.
30. **Юсупова Маруся Замаевна** — Шалински района Мескер-Юрт яхача юртарча цIен нанна.
31. **Юнусова Несират** — Курчалоевски района 20-ча партсъезда цIерах йолча колхоза колхозница.

(ДIохододар хургда).

Дуазол дехьара

Iалаьмате йоккха план

ПЕКИН, 11 сентябре. (ТАСС). Чакъяьнна яьлча провинцера дIаловш йола еррига аренаш кхы дIаккха а йокъал оттаргIоацаши Iаьржа хиш ухарцдоацаши кIалхарйоахаргIолаш йолча иррригационни гидротехнически балхий Iалаьмате йоккха план кхоачашъе волавеннав Цзянсу (Малхбоалехьара Китай) яхача провинцера 10 миллон саг. Цу комплексни плана тIа оттадаьд къаьнара каналаши ирригационни системаши шеръелгеи кIоаргъелгеи а дукха керда каналаши системаши яхка йолаелга а, дIаяхача хана цу провинце баьхача 40 миллион болча наха дукха зенаш ден хинна Цзянсу яхача провинцера деррига хиш юхасецоргдолаш Iалаьмате дукха Iамарч дохкилга.

ХIанз сихденна балхаш доладеннад йоккха а зIамига а 364 стройке. Укх шера 1 сентябре денз хьатIахулча шера 1 мае кхаччалца, язду Нанькине арадувлача «Синьхуа жибао» яхача газето, кхоачашде дезаш 17,2 миллиард кубометр лаьттанцара балхаш да. Цу цифран йоккхал дикагIа кхетадайтар духьа газето белгалду иззал йолча моттигера даьккха лаьтта тоъаргдар Лаьттан тIара Беттага кхаччалца 1 метр сомал долча лаьттах 45 никъ буллалургбар, яхаш.

Дукхха миллионаш болча ахархошца цхьана Iалам карадерзадеча къахьегаш ба Шанхаера, Нанкинера, Сучжоура, провинцен кхыча городашкар а болхлойи гIулакхера нахи.

Цу балхашкарча къахьегама шерра механизаци юкъейоалаеш латт. Стройканна технически кхоачо ярна бетонни, механически, ремонтнии заводаш йохкаш латт. Гидротехнически стройкашка ахка дезаш дола лаьтта а цу тайпара лелхийташ хоарцадергда.

Провокацеш совцийтац

НЬЮ-ЙОРК, 12 сентябре. (ТАСС). Американски печато деча хоамех, БIашагIкхийттача Штаташа совцийтац Китайски Халкъан Республиканна духьаларча тIема провокацей политика.

Агентствон Юнайтед Пресс интернейши корреспонденто Тайбэйера хоам бечча бесса Тайване цхьаьккха а американски тIема кема — деза крейсер «Лос-Анжелос» а «Супер-сейбр—100» яхача реактивни истребителай группа а енай.

Цунца цхьана американски тIема кемашеи самолеташеи лораеш накъаяьхар Куэмой яхача острова тIа болча чанкайшисташта герз ийца йода транспорташ. Уж провокацеш чакхъейлар Тайванерча американски лакхехьарча эпсараш куралаш а еш.

Американски авианосеца «Медуэй» борта тIа волча агентствон Ассошиэйтед Пресс корреспонденто Раберт Такмэна США 7-ча флота ударни авианосни группан командующи волча контр-адмирала Ральф Кларка дешаш доаладу, Китайски Халкъан Республике американски самолеташ йохийтаргъя яхаш из хиннилга хьахойташ.

Цунца цхьана агентствон Ассошиэйтед Пресс корреспонденто Тайбэйера беча хоамах, Тайване БIашагIкхийттача Штатий военни командованес кхайкадаьд американски реактивни самолеташ Тайвань «лорае» йолаеннилга. Командованен викало аьннача бесса, американски самолеташа Тайванерча базашка шоай позицеш дIалаьцай, хIаьта «бийсана Тайвань лораяра беррига бехкто-кхам шоашта дIатIа а лаьцаб». Командованен викало хьаалан зар масса самолет я операцеца дакъа лоацаш. Цхьабакъда агентствон Ассошиэйтед Пресс корреспонденто беча хоамах хIанз тIема кийчъенна 250-300 реактивни самолет а форда гIашлой а ба.

Алжир мукъаялийта! Оманера агреси дIаяккха!

Iарбий мехкий Лиган Политически комитете

КАИР. (ТАСС). Укхаза ший болх дIахо беш я Iарбий мехкий Лиган Политически комитет. Мен яхача агентствос хьахойтачох, комитет хьежар Алжиреи Оманеи латтача гIулакхий дешашка. Цу дешай хьакъехьа къамаьлаш дир Алжир мукъаякхара Къаман фронта викалаша Мохамед Дебагхенеи Туфик Маданеи, хIаьта иштта Каиреча Омана имама викало Мухаммед Эль-Харсе а.

Французски Iаьдалаша алжирски халкъ кортамукъа а ший лоIаме а ца хилийта репрессивни гIулакхаш леладу аьлар Алжир мукъаяккхара Къаман фронта викалаша. Дунен общественни уйла тувлае а Алжир Францех дIатоха а Францен кердача конституцех йола референдум яхар алжирски халкъа кач йолла гIерт Французски Iаьдал. Цхьабакъда алжирцаш цу «референдума» юкъе дакъа лаца безам болаш а бац, шоай мохк шоай лоIамах хилийта французски оккупационни эскакарашта духьал къовсам лоаттабеш а ба.

Из дош дийцачул тIехьагIа Лиган Совето цхьа барт болаш тIа а эцаш, резолюци оттайир Политически комитето. Резолюце тIа йоах:

«1. Iарбий мехкий Лиган Совето цхьа барт а болаш дIакхайкаду, БIашагIкхийттача Къамий Организацен Устава принципашка хьежжа алжирски халкъ ший паччахьалкхе йолаш даха бокъо йолаш хилар.

2. МоллагIа тайпа дале а алжирски халкъ цу бокъонах даккха гIортар — ООН-а принципаш толхаяр а Алжира деша хьакъехьа Iарбий мехкий Лигас, ООН-а Генеральни Ассамблеес, Бандунгеи Аккреи хиннача конференцеша тIаийцача соцамашта духьал долаш лерхI Лиган Совето. Цу бокъонах Алжир яккха гIортаро берригача машара а зулмах лоравалара а кхерам тIатоссарбга.

3. Алжир Францех дIотохаш оттаяьча Францен кердача конституцен проекта духьал я Совет. Цу конституцен проектах долча деша референдум яхачоа а иштта духьал я Совет, из законах ца йоагIаш а лерхI цу, цудухьа цо оттадаьрашша цхьанна хIаманна декхарийла дац алжирски халкъ.

4. БIашагIкхийттача Къамий организаци, ОНН-а членаш йола еррига паччахьалкхенаш, машар беза деррига халкъаш тIахьех Совето французски Iаьдало алжирски халкъана беча низа духьал довлаш дехаш, ший къаьстта паччахьалкхе йолаш даха йола бокъо алжирски халкъа пергIатта, машарца чакхъяккха йиш хургйолаш, хIана аьлча, берригача машара а кхерамах лоравалара а гIулакх из долиндаь».

Омана имама викало Мохаммед эль-Харсе аьлар, Омане английски эскарш агресси дIахо хьош да, Оманера хьал дувца ООН-а Генеральни Ассамблеен хIанз хулача сессес дош оттадар а дийхар цо Лиган Советагара.

Оманерча хьалха Политически комитета хьаIахашка оттаяьча а Лиган Совето чIоагIъяьча а резолюце тIа йоах, Совето харц ю ца соцаш латта Оманегара английски агресси, английски колонизаторашта духьал лоаттабеча нийсхон къовсаме Омана халкъа мамогга новкъостал де тIа а хьийхар Лиган юкъе мел долча мехкаш. Оманерча хьала дош ОНН-а юкъе йолхача Iарбий мехкий делегацешта уж цунга хьожаргйолаш дIаларх а соцам бир Лиган Совето, Азени Африкани кхыча мехкий делегацешца цхьа барт а болаш, БIашагIкхийттача Къамий Организаце дувца из дош оттаде доагIаш дола гIулакх дар царна тIа а дуллаш.

Iарбий мехкий Лиган Политически комитета болх бувцаш, каирски печато белгалдоакх, 1945 шера март бетта Лига вIашагIтехача хана денз Iарбий мехкашка юкъе ишттал барт цаI болаш гIулакх хиннадац яхаш.

Малхбузехьара Африка. Интерконтиненталь яхача агенствос беча хоамах, август бутт йисте боаллаш инарал де Голль Дакаре венача хана гIулакхаш «лертIара даьнна» моттиг хилар цига Францен министрий Совета председателе къамаьл даьча Проте яхача майдан тIа, Сенегала ший лоIаме хулийтилга дIадехаш йола лозунгаш кара а лаьца, манифестаци еш хилар нах.

Сурта тIа: манифестаци еш хиннача нахах цхьа группа.

Интерконтинентала сурт.

Цзиньмыньдао яхача районера хьал

ПЕКИН, 11 сентябре. (ТАСС). Синьхуа яхача агентствон корреспонденто фуцзяньски фронтера хоам бу:

Фуцзяньски фронтерча Китая Народно-Освободительни Эскара доакъой викало хьакхайкадаьд, совца аьнна массехказза НоЭскаро хоам бича а човхадеш шозза хIаматехача а, теркал а ца деш Цзиньмыньдао яхача островеи цунна гаьна йоацаш ядача кхыча островашкеи окопаш а яьха латтача чанкайшистски бIино къизагIча тайпара топаш чуйийттай Сямыньски университетана. Дуккха салтийн тIема материалаши тIадола диъ чанкайшистски транспортни кема, американски тIема кемаша лора а деш, Цзиньмыньдао яхача островага тIема кхоачам тIабахьа деннадар тахан. Тайванерча чанкайшистски ординганна цIаькха а дIахайтар духьа фуцзяньски фронтерча тха артилеристаша тахан делкъел тIехьагIа кхозалагIа хIама техай Цзиньмыньдао окопаш яьха латтача чанкайшистски бIинашта а Цзиньмыньдаога тIема кхоачам тIабахьа гIийртача чанкайшистски транспортни кемашта а.

Американски адмирал шек ва...

НЬЮ-ЙОРК. 11 сентябре. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» яхача газета корреспондент волча Рэймонда, «теша мегаргволаш долча гIозараша» даьча хоамашкара язду, Тихи океане США-н тIема низашта главнокомандующи вола адмирал Фелт вIашагIтехача штабий начальникий группага ше яхьийтача посланеш тIа тайваньски кризисерча «американски политикан цхьайолча моттиташта ше шек хилар белгалду». Из шек ва, чанкайшистий кара йола Китайна йисте яда Цзиньмыньдаоо Мацзудаои яха островаш лорае хьашт дий-хьоI, яхаш.

Китайски Халкъа Республико нийсхонца дIадехарашта БIашагIкхийтта Штаташ «тIехьашка яьлча» Дальни Востокера американски гIулакх мелдергдар, яхаш, бакъдаь дувцарашта ше жоп луш, адмирала Фелита «белгалдир, — йоах корреспонденто, — Къулбехьен-Малхбоалехьарча Азен лидераш кхы тайпа уйла йолаш хилар».

Китайна юххе США-с ю тIема кийчонаш

НЬЮ-ЙОРК, 12 сентябре. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» яхача газета корреспондент волча Рэймонда Пентагонерча викалашка гIоллара хоам бу, «Тихи океанерча американски тIема низашта главнокомандующи волча адмирала Фелта дехарах приказ деннад цу районерча американски тIема низашта кхы тIа а, бомбаш юкъе а йолаш, тIема кхоачам гулбе, аьнна», яхаш. Корреспонденто яхачох, Вашингтоне хабар дахьийтад Фелта, шийна кхы тIа а тIема кхоачамаш, кхаьстта а кердагIча терзашта бола кхоачам эш», аьнна.

Керда тIема кхоачамаш дохьийт аьнна баь хоам, яхаш язду Рэймонда, Куэмой яхача островга кхоачам тIаувзаш дола китайски националистий кемаш дIахо а лора а деш накъадоахаргда США-с аьнна оборонан министра Макэлроя заявлени яьча хана нийсбеннаб».

Кайсарова Салимата ший никъ лехаб

Ший даьй мехка цIаенача хана 17 шу дар Салимата. Цун йоккхагIа йола йиша Асма хлебозаводе балха яхар. Цкъа ший наьнаца къамаьл дир цо укх тайпара:

— Нани, хьо йоккха хиннай. ХIаьта болх беш цхьа Асма мара сат а вац вай. Цхьан Асмас дечох даха атта хургдац. Со а балха яхача бакъахьа я.

— Ха кIезга я хьа, детIа а зIамга я хьо. Вайна дукха эше а, болх бе низ хургбий хьа. Хьо балха яхийта кхер со. Болхбе атта хургдац хьона, — аьлар нанас Салиматага.

Дукха дийцар нанаси йоIеи из дош.

* * *

Пхи бутт дIабаьннаб Грозненски вагонни депо Салимат балха яха. ДIа-юха лела паравозаш, подъемни кранаш, пневматически гонараша ду а цехашкара а таташ... лергаш къорадерзадеш новкъа дар Салимата. Укхаза мел дар керда дар цунна.

Кадрай отделе малагIча балха гIоргъя аьнна хаьттар Салиматага. Салимата цхьаккха балха цIи яккха ханзар. Строительни бригаде гIо аьлар цунта.

Строительни цехе болх беш хиннарех дукхагIа бараш кхалнах бар. Цистернашта, вагонашта, кхыча хIамашта а басараш хьекхаш дукха нах бар цу бригаде. Йоккха опыт йолча, дикача малярица Домбровская Лидеца болх бергболаш дIахьожайир Салимат. ЧIоагIа раьза йолаш тIаийцар Домбровская Лидес ший ученица. Басар тоаде, щетка хьакха Iомайора Лидас Салимат. Шийга болх байта йолаялийтар Лидас Салимат. ЧIоагIа дукха безабелар Салимата маляра болх.

— Е професси Iомаянза Iергьяц со, — йоахар Салимата.

Депон дикагIа болча, йоккха опыт йолча малярашца А. П. Павловца, П. Великановца балха йолаш бIарга го йиш я хIанз Салимат. Цар хьехам а бу, новкъостал а ду цунна. Салимата массанел дукхагIа еза ший доттагIа Лидия Домбровская.

— Салиматах моляр хургъя. Сай опыт, сайна ховр кходергдац из цунна. Ший никъ лехаб Салимата, цунна новкъостал де деза, — йоах Домбровская Лиде.

С. ШАМХАЛОВ.

«Чжунхуа» юкъера школа чуйола цIенош «кхерамерча хьал тIа» да, аьнна, бахьан а даьккха Гонконгерча англійски Iаьдало герззца кийчбаь бола дуккха полицейскеш а бахийта низагIа дIакъайлар из школа, во йийттар массехк хьехархочоа, гIулакхерча наха, дешархошта, хIаьта иштта йийттар полицес цига хиннача гIулакхах хоамбе кийчлуш хиннача Синхуа агенствон Гонконгски отделенен ,гонконгски газетий корреспонденташта а

Сурта тIа: китайски хьехархо Ден Дун-хуа школера низагIа аравоаккхаш йоал полици.

Синьхуа агенствон сурт.

Ахканара берий салоIам

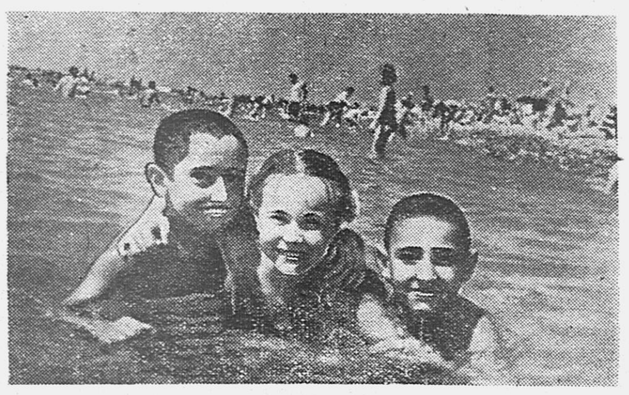

Вай Нохч-ГIалгIай республикерча деша даха ха йоацача 400 беро аьхки лоIаш дола са Iаьржача форда йисте Iалаьмате хоза субтропически Iаламан моттигаш йолча Абхазе — Сухуми яхача городе леIар.

Дукха рузкъа дар цу гIулакха республико дIахийцар, хIаьта а вай даьхенна дукха хетац бераш бахьан долаш дIадахийта рузкъа.

Йоккха дега гIоз хилар цох берашта. ЦIаккха а дицлурцоацаш дегчу дижар: талгIеш еттача форда чу лувчар, гонахьа зизаш теха тайп-тайпара гаьнаша а нийса ягIаш пальмаш а йолаш а дIайолха аллеяш, хозача паркашка тIолла сакъердар.

ЧIоагIа сакъердам бар берашта маймалаш лелача берий беша уж дигача хана.

Иштта чакхбаьлар ши бутт, цхьабакъда, цIава дог цхьанне а эттадацар, цу дIаяхача хана даьшкеи ноаношкеи сатассадацар цар. Поездаца цIабоагIа из бIаьха никъ мишта чакхбоал ца ховш сиха чакхбаьлар берий шоашта бIаргадайнар цар дувцашехьа а.

Сухуме дигача 27 берах хIаранъна юкъера лаьрхIача 900 грамм тIакхийтар, цхьабарашта 1,5—1,6 килограмм. УнахцIена болаш, делаш, ловзаш цIадаьхкар бераш. Берий даьшеи ноаношеи чIоагIа баркал оал партени правительствони, бераш ираз долаш хургдолаш цар йоакхо еш хиларах.

Сурта тIа: Iаьржача форда йисте аьхки салаIа даха бераш форда чу лувчаш доахк. Хьалхашкахьара дараш (аьрдехьара аьттехьа): Погосян Валерик, Шопина Надя, Ашуров Валерик.

В. Попова,
№ 8 йолча берий садика заведующи.

Халкъа искуства езарашта гIо ду

Нохч-ГIалгIай республике хIара городе а юрта а дукха ба дика талант йола нах — илли оалараш, халхархой, драматически коллективаца дакъа лоацараш. ЧIоагIа безам болаш художественни самодеятельноста кружокашца дакъа лоац цар. Доккха новкъостал ду искусство езарашта Грознерча халкъа творчествон Республикански ЦIено.

ХIанз халкъа творчествон ЦIагIа юрташкарча баянистий курсаш я вIашагIъехка. Ялх бетта лаьрхIа я уж курсаш. Берригаш а дешараш 29 саг ва цига, дукхагI бараш нохчийн гIалгIайн а болаш. Уж ба баян лакха Iомабала чIоагIа безам а болаш музыкальни говзал йола кагирхой. Царех дикагIа говзал ярех лоархIаш ва Энгиноев Махьмуд. МагIалбик районерча Долакоа яхача юртара венав из курсашка деша. Активни дакъа лоацаш хинав из шоай юрта кагирхой вечерашка. Цитга теркал вир из халкъа творчествон ШIен болхлоша, тIаккха курсашка хьа а вийхар из.

Иштта ший дикача говзалца дIавовзийта ва Урус-Мартановски районерча ГIойтIара Исмаилов Хьусен а.

Дика дешаш ба курсашка Грозненски № 12 йолча стройтреста шофер Базаев Майрбек, Веденара Ханов А., Ачхой-Мартанера Джанаралиев Л. Дика опыт йолча хьехархоша музыкальни дешар а хьех царна, хIаьта баян лакха а Iомабу уж. ШоллагIа бут ба уж дешаш бола, курсаш яьха баьлча юрташкарча культпросвет учрежденешка баянисталла болх беш хургба уж.

Халкъа творчествон ЦIено Грозни городерча халхара самодеятельноста коллективай хьалхле лелаерашта вIашагIъехкай занятеш. Уж занятеш лелаю Нохч-ГIалгIай халхарси иллени ансамбла балетмейстера Садыков ТIахьира. Берригаш а 20 саг ва цу занятешка. ГIалгIай массови халхар а, нохчий массови халхар а, мехкарий халхар а Iомадаь баьннаб уж. Уж занятеш йисте яьлча шой художественни самодеятельноста доакъашхошта а Iомадергда цар из.

Халкъа творчествон ЦIен ялх методист каст-каста республикерча районашка а ухаш новкъостал ду художественни самодеятельноста коллективашта. Масала, воккхагI волча методиста новкъостал дир Долакарча Картоевс хьалхле лелаеча драматически кружока «Если люди узнают» яха пьеса оттае.

Кхыча халкъа творчествон ЦIен болхлоша новкъостал дир Надтеречни районерча Знаменски культуран ЦIагIа Ошаева Халида «Соласат» яха пьеса оттае.

Дукха ха йоацца халкъа творчествон ЦIагIа, юрташкарча самодеятельни художники балхаш хьахьокхаш выставка а хиннай. ЧIоагIа сакъердам болаш хьийжар цига баьхкараш выставке хиннача сурташка. Дика лоархIаш дар Шалажа яхача юртарча Абдулазимова яздаь сурташ. ХIанз а латт выставка йолча зале Абдулазимовс вай Даьй мехкара Iалам хьахьокхаш, довзийташ яздаь сурташ.

ДIадахача ахки Грозне чакхъяьлар юрташкарча художественни самодеятельноста коллективай творчески отчеташ. Городера къахьегамхой боккха сакъердам хулаш хьежаш бар Веденскии, Сунженскии, МагIалбикеи, Наурскии районашкарча коллективашка.

Я. БЕРГЕР.

Даурбеков Ахьмад-Султан—дикагIа вола шофер-продавец

Наьсарен райПО со чувоаллашехьа а ца ховш цхьа къамаьл хозача нийсвелар со. Коа юккъе машин сихха юха а хьовзаяь, кабина чура Іоваьлар лаккарча дегIара, кана тоъала къона вола кадай зIамига саг. Цо хаттар дир:

— ХIа-хIа, новкъостий начальникаш, мичахьа ваха веза са хIанз?

— Аьъ, Ахьмад-Султан, юхакхьачар хьо?

— Плиевски отделене, кхашка, студенташ болх беш боахкача ваха воагIа сом-м. ХIанз са фу де деза хьаала оаша.

— Жи, Ахьмад-Султан, тIаккха вахе Яндарерча школе маьхх, чаь буц, кондитерски изделеш дIайихьа вола хьо.

Вай вувцар автолавкан шофер-продавец вола Даурбеков Ахьмад-Султан ва. Ше райПО балха венача ши бутт совгIа йолча хана цо гучадаьккхад ший доккха хьинар. Къаьстта айиь белгалъе мегаргIолаш я щун дика холуш йола из оамал—хьинар хилар. ЦIаккха кIаьд ца луш, ха ца къовсаш, цIаккха а балхах бIу ца къажаш, къахьегаш ва из къона болхло.

...Нах тайп-тайпара хул. Лоацца-ча заметкаца масса тайпара бола нах белгалбулургбац е из гIулакх эшаш а дац, Цхьабакъда, цхьа-ши дош арцдар аз цу гIулакха хьакъехьа. Цхьавола саг хул дуккха а дикка а болх беш, шийна тIадилла гIулакх тешшаме чакх а доаккхаш, ший декхараш хьинаре кхоачаш а деш..., цхьабакъда, ше деш долча гIулакхий мах лакхабаккха гIерташ, шийна наьха теркам тIабахийта гIерташ, ше деш дола хIама моза миссел мара деце а, пилла миссел де гIерташ. Ховш да-кх цу тайпарча сагацара наьха безам лохлулга. Царех вац Ахьмад-Султан. Мел чIоагIа ше болх бойа а, ше даьчох доккхал деши, шийна совгIа наьха теркам тIабахийта гIерташи вац из. Велаш, ловзаш, бегаш беш чакхдоах Ахьмад-Султана ший доккхий декхараш. Сентябрь бетта шийна хьахийца план бархI дийнахьа кхоачаш йир хьинаренча зIамигача саго!

Иштта хила везар-кх хIара болхло а.

ІА. КОСТОЕВ.

Республикан спортивни ваха

Нохч-ГIалгIайчен физкультурникий шоллагIа спортакиада

Тахан, 14 сентябре, Грозне Орджоникидзе цIерах йолча стадионе хьаел Нохч-ГIалгIайчен физкультурникий шоллагIа спартакиада.

Цунца дакъа лоацаргда Грознен, МагIалбика, Гудермеса, хIаьта Наьсарен, Курчалоевски, Ачхой-Мартановски кхыча а районий ши эзар гаргга волча спортсмено. Яьхьаш хургъя спорта 15 тайпах, царна юкъе ейга атлетика, гимнастика, нек дар, футбол, волейбол, бокс а йолаш. Спартакиаде баьхкача физкультурникашта юкъе ба юртий дикагIа бола спортсменаш Оздоев, Ярычев, Магомадов ,Кузнецов, Остапенко.

Спартакиадан цхьайола яхьаш хьалхагIа а йоленнаяр. Футболах дикка толамаш даьхад командаша «Буревестник», «Труд». Уж шаккъе команда финале кхаьчай, хIаьта 15 сентябре яхье шоайла вIашагIа а кхетаргъя уж.

Велосипедни спортах йола яхьаш чакхъяьлар «Труд» цIи йола обществон команда котъяларца.

Спартакиадан программах йолча шахматни турнире дакъалоацаш ворхI команда я. Дика ловз «Буревестника» а «Спартака» а шахматисташ. Царна юкъе ба мастерий кандидат вола Берлин, 1 разряд йола Мовшович, Алимов, Дорошкевич.

Спартакиаде котбаьннарашта совгIата лургья физкультурани спортеи республикански комитета грамоташи жетонаши.

* * *

МагIалбик. Чакхъяьннай МагIалбика физкультурникий шоллагIа городской спартакиада. КхоалагIча нефтепромысла подземни ремонта мастеро Вазиевс города чемпиона цIи яьккхар 200, 400 метр йолча дистанцех вадарах. Эстафете (400 Х 100) хьалхара моттиг ялккхар кхоалагIча нефтепромысла командас.

Теннисистий чемпионат

Теннисах ца ловзаш дукхха ха яьккхачул тIехьагIа юха йолаеннай цу ловзарах йола розыгрыш. Из я «Динамо» яхача стадионе. Города чемпиона цIи къувсаш ва цхьайтта спортсмен. Царна юкъе ба 1 разряд йола Базылевич («Динамо»), Сидоршин («Гипрогрознефть»). Уж цIаккха ийша а бац, хIаьта турнирни таблицана керте а латт уж. 1958 шера города чемпион цу шиннех коттвааьннар хургва.

КХО матч

Сентябрь бутт чакхбалалехьа «Терек» цIи йолча грозненски командан футболисташа «Б» классах (йиъларIа зона) кхо матч дIахьоргъя тахан. Грозненцаш вIашагIкхет Орджоникидзе цIерах йолча стадионе Ставрополя «Спартак» яхача командаца. Дагадохийтаргда вай хьалхарча бIалах ловзаш цу командаша счет хьаеланзар.

ХIанз хьатIадогIача кIирандийнахьа Грозне боагIаргба Махач-Каларча «Темп» яхача командан футболисташ грозненцашца ловзар духьа, хIаьта 28 сентябре «Терек» ловзаргъя Тбилисерча эскара командаца.

А РАШИДОВ.

Редактора зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинци цIерах долча кинотеатре
Йоккхача зале — **«Гитара бола йоI».**
Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8; 10.
№ 1 йолча зIамигача зале — **«Гитара бола йоI».**
Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7; 9.
№ 2 йолча зIамигача зале — **«Гитара бола йоI».**
Долалу 9.30, 11.30, 3.30, 5.30.
«Безами белхами». Долалу 7.30, 9.30.
№ 3 йолча зIамигача зале — **«Гитара бола йоI».**
Долалу 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15.
«Родина» яхача кинотеатре.
Iан зале.
Берий сеансаш. **«45-гIча квадрате».**
Долалу 9 сахьат даьлча.
«Гитара бола йоI».
Долалу 10.45, 12.30, 2.15, 4.15, 5,45. 7.30, 9.15.
Ахкан зале.
«Гитара бола йоI».
Долалу сайрийна 7—9 сахьат даьлча.

СОЮЗПЕЧАТО

гIулакхерча моттиге, витринашка, технически библиотекашка, культурно-просветительни учрежденешка 1958 шера эшача газеташтеи журналаштеи бюджетни подписка ярна заявкаш хьаийъелга дIахо хьош да.

Бюджетни подписка елга чакхдаргда 1958 шера 15 октябре.

Союзпечата республикански отдел

Грознени республикани предприятей а, учрежденей а, гражданий а теркамга!
«Художник» яхача артело
ЗАКАЗАШ ХЬАИЙДУ

Художественно-оформительскии художественно-прикладнойи балхашта. КИЙЧЪЮ: пано, байракхаш, сийлен Доскаш, пенгазетий макет-рамаш, вывескаш, рекламаш, гойтара пособеш, кхерамзен техникаха йола табличкаш, плакаташ, диаграммаш, лозунгаш, эскизаш, кIувсаш дарна эшаш йола тайп-тайпара бесаш дола трафареташ, гата тIа а исхале юврагIаш тIа а (кердачарна тIа санна леладаьчарна тIа а) трафареташ и. кх. д.

Заказаш кхоачашду артеле хьачутелача материалех санна артела ший материалех а. Даьча балхех дола ахча духхьала дIадала а йиш я, хIаьта Госбанке гIолла перечислени е а йиш я.

Заказаш укх адресах дIателе: Грозный, Субботникова ул., 71, телефон 2 41-03.

«Художник» артела правлени.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-41-23, зам. редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ02591. Типография им 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 5642.